

SON YASAL DEĞİŞİKLİKLER BAĞLAMINDA İDARİ YARGIDA “ISRAR” KARARI

Dr. Hüseyin BİLGİN*

Öz

İdari yargı yerlerinde istinaf başvuru yolunun kabulü ile birlikte iki dereceli yargılama sisteminden üç dereceli yargılama sistemine geçilmiştir. Bununla birlikte itiraz ve temyiz yargı mercileri yerine istinaf ve temyiz yargı mercileri getirilmiştir. Değişiklik öncesinde kural olarak ilk derece mahkemesi kararlarının büyük çoğunluğuna karşı temyiz yoluna gidilmekte iken değişiklik sonrasında sınırlı sayıda karara karşı temyiz yoluna gidilebilmektedir. Önceki sistemde kararların temyizi üzerine Danıştay tarafından bu kararların bozulması halinde ilk derece mahkemesi bu kararda ısrar edebilmekte iken, yeni sistemde gerek ısrar edilebilen kararların sayısında gerekse ısrara başvuracak olan yargı yeri (bölge idare mahkemesi) konusunda değişiklikler olmuştur. Çalışmada idari yargı sisteminde yapılan değişiklikler bağlamında ısrar müessesesi bütün yönleriyle ele alınarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler

İsrar • İdari Dava Daireleri Kurulu, Vergi Dava Daireleri Kurulu • Temyiz, İstinaf • Bölge İdare Mahkemeleri • Danıştay

* Dr., Konya Bölge İdare Mahkemesi, 2. İdari Dava Dairesi Üyesi, Konya, Türkiye | Dr., District Administrative Court, 2th Administrative Law Chamber Affiliation, Konya, Turkey.

✉ huseyinbilgin22@hotmail.com • ORCID 0000-0003-1887-792X

📄 **Atıf Şekli** | Cite As: BİLGİN Hüseyin, “Son Yasal Değişiklikler Bağlamında İdari Yargıda “İsrar” Kararı”, *SÜHFD.*, C. 28, S. 1, 2020, s. 75-125.

📄 **İntihal** | Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

THE INSISTENCE DECISION IN ADMINISTRATIVE JUSTICE WITHIN THE LAST LEGAL AMENDMENT

Abstract

By the entry into force of first-degree appeal system in administrative justice, it's proceeded from two-level jurisdiction to three-level system. Besides, by this amendment, the first-degree appeal (by district administrative courts) and second-degree appeal (by Council of State) procedure is substituted of the former objection and appeal systems. Before the amendment, as a rule, it's applied to Council of State for the great majority of decisions given by the first instance courts, after this amendment it can be applied to second-degree appeal (by Council of State) procedure only in limited cases. In former system, in the case of reversal decision given by Council of State, first instance court could give insistence decision, but in the new second-degree appeal system, the cases that can be given insistence decisions are limited and also the courts (District Administrative Courts) which can give these decisions are amended. In this study, within the context of this legal amendment, the "insistence decision" is examined by every aspect.

Key Words

Insistence • Council of State • District Administrative Courts • First-Degree Appeal (by District Administrative Courts) and Second - Degree Appeal (by Council of State) • Plenary Session of Administrative - Tax Law Divisions.

GİRİŞ

İdarenin eylem ve işlemlerinin hukuka uygunluk yönünden yargısal denetimi 1982 Anayasasının kabulünden önce sadece Danıştay tarafından yapılmakta iken, 1982 yılında kabul edilen 2575, 2576 ve 2577 sayılı Kanunlarla birlikte idari yargı alanında iki dereceli bir yargılama sistemine geçilmiş ve Danıştay'la birlikte ilk derece mahkemeleri olan idare mahkemeleri ile vergi mahkemeleri tarafından idari faaliyetlerin yargısal denetimi yapılmaya başlanmıştır. İki dereceli yargı sistemine geçilmesiyle birlikte ilk derece mahkemesince verilen kararların temyiz incelemesi Danıştay tarafından yapılmakta ve Danıştay tarafından ilk derece mahkemesi kararının onanması üzerine bu karar kesinleşmekte iken ilk derece mahkemesi kararının bozulması halinde ise ilk derece mahkemesi önünde iki seçenek bulunmaktadır. İlk derece mahkemesi Danıştay'ın bozma kararına uyabileceği gibi kendi kararının yerinde olduğuna inanması durumunda ilk kararında ısrar da edebilecektir.

Türk idari yargı sisteminde yukarıda aktarılan iki dereceli yargılama sistemine geçişle birlikte ısrar müessesesi uygulanmaya başlanılmış iken 6545 sayılı Kanunun kabulüyle istinaf başvuru yolunun yargılama sistemimize dahil edilmesiyle birlikte ısrar müessesesinde de önemli değişiklikler olmuştur. İstinaf başvuru yolunun uygulanmaya başlanmasıyla birlikte ısrar edilebilecek karar türlerinde değişikliğe gidildiği gibi ısrar kararı verecek yargı mercilerinde de değişiklikler olmuştur.

Öte yandan, idari yargıdaki iş yükü ve buna bağlı olarak idari yargı yerlerinde görülen dava türlerinin görüm ve çözüm süresi ile dava sayısının azaltılması amacıyla çok sayıda yargı paketi hazırlanmıştır¹. Bu paketlerde de ısrar kararlarını temyizen inceleyecek kurul yapıları üzerinde de bir takım değişikliklere gidilmiştir².

İsrar müessesesinde bir çok değişikliğe gidilmiş olmakla birlikte, ısrar konusu gerek uygulayıcılar gerekse doktrin tarafından bütün yönleriyle ayrıntılı olarak ele alınıp incelenmemiştir³. İsrar ile ilgili çalışmalar, bu konuda yazılan makalelerde müessesenin bazı yönleri ele alınmış iken tüm unsurları ile birlikte işlenilmemiştir. Bu çalışmamızda, ısrar müessesesi bütün yönleriyle ele alınmış olup ısrar kavramının tanımı, özellikleri, son değişiklikler sonrasında ısrar yoluna başvurulabilecek karar türleri, hangi kararların ısrara konu edilebileceği, ilk derece mahkemesinin ilk kararını aynen kabul etme zorunluluğu bulunup bulunmadığı, ısrar üzerine davaların görüm ve çözümünde görevli kurulların yapısı, oluşumu ve ısrar kararını inceleyen kurullarda ne tür kararlar

¹ BİLGİN, Hüseyin; "Üçüncü Yargı Paketinde İdari Yargıda Yargılamanın Hızlandırılmasına İlişkin Getirilen Yenilikler", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 103, s. 307-350; BİLGİN, Hüseyin; "Beşinci Yargı Paketiyle İdari Yargıdaki Son Değişiklikler Hakkında Bir İnceleme", *KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.1, S.2, s.149-186.

² BİLGİN, Üçüncü Yargı Paketi, s. 335-336.

³ İdari Yargıda ısrar hakkında bkz. ÖZDEMİR, Halit Eyüp; "İdari Yargıda 'İsrar' (Direnme) Kararının Şekil ve İçerik Bakımından Niteliği", *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, C. 8, S. 95-96, s. 27-36; HONDU, Selçuk; "İdari Yargılama Usulünde İsrar", *Danıştay Dergisi*, S. 60-61, s. 48-53; YILMAZOĞLU, Yunus Emre; "İsrar Kararı ve Dava Daireleri Kurulunca Bozulması Üzerine Verilen Kararın Temyizen İncelenmesi", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S. 14, s. 911-938.

verilebileceği ve verilen bu kararların özellikleri, ısrara ilişkin değişikliklerin iş yükü üzerindeki etkileri ele alınarak bu konulardaki sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

I. ISRAR KAVRAMI VE HUKUKİ NİTELENDİRMESİ

A. Tanımı

Danıştay dairesi, ilk derece mahkemesi veya bölge idare mahkemesi kararını hukuka ve usule uygun bulursa onama kararı verecektir (m.49/1-a). Danıştay önüne gelen başvuruyu inceler ve ilk derece mahkemesi veya istinaf dairesi kararını hukuka uygun bulursa temyiz başvurusunu reddederek istinaf dairesi veya ilk derece mahkemesi kararını onayacaktır. Onama kararı ile birlikte artık ilk derece mahkemesi ve/veya (temyize tabi olan) istinaf dairesi kararı da kesinleşecektir⁴.

Danıştay dairesince bölge idare mahkemesi veya idare/vergi mahkemeleri kararında çeşitli durumlarda bozma kararı verilebilmektedir. Buna göre; görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olunması halinde temyize konu karar bozulacaktır (m.49/2-a). İşin esasında hukuka aykırı olarak karar verilmiş olması halinde de temyize konu karar bozulacaktır (m.49/2-b). Usul hükümlerinin uygulanmasında kararı etkileyebilecek nitelikte hata veya eksikliklerin bulunması halinde temyize konu karar bozulacaktır (m.49/2-c). Danıştay Dairesi temyize konu kararı kısmen onayıp kısmen bozabilir. Kararın kısmen onanması ve kısmen bozulması halinde onanarak kesinleşen kısmın Danıştay kararında belirtilmesi gerekmektedir (m.49/3). Böylece mahkemece artık bu kısım hakkında bir hüküm kurulmayacaktır. Danıştay'ın ilk derece mahkemesi sıfatıyla baktığı davaların temyiz incelemesinde de 2577 sayılı Kanunun 49. maddesi ile ısrar müessesesi hariç olmak üzere 50. madde hükümleri kıyasen uygulanacaktır. Danıştay'ın bozma kararı üzerine kendi kararının daha isabetli ve yerinde olduğunu düşünen ilk derece mahkemesin-

⁴ Danıştay kararda yeniden yargılamayı gerektirmeyen maddi hatalar ile düzeltilmesi mümkün olan eksiklik veya yanlışlıklar varsa kararı düzelterek onayabilir (m.49/1-b). Özellikle Danıştay'ın düzelterek onama usulünün getirilmesi uygulamada bozma yoluyla gelen ve yeni esas numarası olan dosya sayısını azaltacaktır. İlk derece mahkemesi ya da istinaf dairesi kararının hüküm fıkrasında belirtilen kanuni faizin başlangıcı, avukatlık ücreti miktarı, hesap hataları, yazım hataları nedeniyle kararların bozulmasının önüne geçilmiş olacaktır. BİLGİN, Hüseyin; *İdari Davalar ve Çözüm Yolları*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2018, s.703.

ce önceki kararında ısrar edebilir⁵. İsrar müessesesi, 2577 sayılı Yasanın 49. maddesinde düzenlenmiş iken 6545 sayılı Kanun değişikliğinden sonra artık 2577 sayılı Kanunun 50/3 maddesinde düzenlenmiştir⁶.

İsrar müessesesi idari yargılama usulünde 1982 yılında ilk derece idari yargı mercilerinin kurulmasına ilişkin 2575 sayılı Danıştay Kanunu, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu yürürlüğe girdikten sonra uygulanmaya başlanmıştır⁷. 1982 tarihinden önce uygulanan 521 sayılı mülga Danıştay Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde ise Danıştay'ın bozma kararına uyma zorunluluğu vardı⁸.

İsrar kavramı kelime anlamı olarak direnme, ayak direme, üsteleme, üstünde durma anlamlarına gelmektedir⁹.

İsrar kavramı Ejder Yılmaz tarafından kaleme alınan hukuk sözlüğünde, "Direnme, ilk derece mahkemesinin kararına karşı temyiz yoluna gidilmesi durumunda, Yargıtay ilk derece mahkemesi kararını bozarsa, ilk derece mahkemesinin, bu bozma kararına uymayarak kendi kararında (bozma kararının değil, kendi kararının doğru olduğu hususunda) direnme hakkı vardır; bu takdirde direnme üzerine Hukuk veya Ceza

⁵ ÇAĞLAYAN, Ramazan; *İdari Yargıda Kanun Yolları (Kararlara Karşı Başvuru Yolları)*, 2. Baskı, Ankara 2002, s. 96.

⁶ 2577 sayılı Kanun Mülga 49/4: Mahkeme bozmaya uymayarak eski kararında ısrar edebilir. İsrar kararının ilgili tarafından temyizi halinde, dava, konusuna göre Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulunca incelenir. Danıştay'ın ilgili dava dairesinin kararı uygun görülürse mahkemenin kararı bozulur; aksi halde onanır. Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulları kararlarına uyulması zorunludur. 2577 sayılı Kanun 50/3: Bölge idare mahkemesi, Danıştay'ca verilen bozma kararına uyabileceği gibi kararında ısrar da edebilir. 50/5: Bölge idare mahkemesi, bozmaya uymayarak kararında ısrar ederse, ısrar kararının temyizi hâlinde, talep, konusuna göre Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulunca incelenir ve karara bağlanır. Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulları kararlarına uyulması zorunludur.

⁷ Bu konuda geniş bilgi için bkz. KAPLAN, Gürsel; "İdari Yargılama Hukukunda Usulü Kazanılmış Hak", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 76, s. 231-287.

⁸ GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref; *Yönetmelik Yargı*, Güncelleştirilmiş 34. Bası, Ankara 2015, s. 521; ÇAĞLAYAN, Ramazan; *İdari Yargı Kararlarına Karşı Başvuru Yolları (Fransa - Türkiye Mukayeseli Bir Deneme)*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017, s. 415, dp. 449.

⁹ www.tdk.gov.tr

Genel Kurulunca inceleme yapar." şeklinde tanımlanmış ve ısrar etmek direnmek olarak ifade edilmiştir¹⁰.

Ramazan Yıldırım tarafından idare hukuku kavramlarına ilişkin çalışmasında ise, ısrar kavramı "ilk derece yargı yerinin Danıştay'ın bozma kararına uymayarak eski kararında direnmesi" şeklinde tanımlanmaktadır¹¹.

Turgut Candan'a göre ise ısrar yetkisi, "kendi kararının doğruluğuna inanan ilk derece idari yargı yerinin, ilk kararını yeniden verebilmesi ve böylece çözümünü bir kez de Danıştay'ın bir başka oluşumuna inceletme olanağı sağlayan müessese olup, ısrar yetkisi hukukun ve hakimnin kendini gelişimine katkı sağlamaktadır" şeklinde tanımlanmıştır¹².

Anılan tanımlardan hareketle biz de ısrar kavramını; *ivedi yargılama usulü uygulanmayan, temyiz yolu açık olan ve ilk derece mahkemesi veya bölge idare mahkemesi tarafından istinaf başvurusu sonucu verilen ve temyiz yolu açık olan kararlarının, karar aleyhine olan tarafça temyiz edilmesi ve Danıştay dairesi tarafından bu kararın bozulması üzerine ilk derece mahkemesi veya bölge idare mahkemesince önceki kararının doğru ve yerinde olduğu düşüncesiyle bozma kararına uyulmayarak ilk kararında direnilmesi ve önceki kararının aynısının verilmesi (halinde bu kararın, karar aleyhine olan tarafça temyiz edilmesi üzerine ilgisine göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulu tarafından incelenmesi)* olarak tanımlayabiliriz.

B. İsrar Kararının Özellikleri

Yukarıda yer verdiğimiz tanımdan hareketle ısrar kararının beş temel unsuru olduğunu ifade edebiliriz. Buna göre;

¹⁰ YILMAZ, Ejder; *Hukuk Sözlüğü*, Genişletilmiş 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2002, s. 500-501; Ayrıca Hukuk Muhakemeleri Kanununda ısrar hakkında geniş bilgi için bkz. ARSLAN, Ramazan/ YILMAZ, Ejder/ AYVAZ, Sema Taşpınar; *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Hukuk Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2016, s. 637-639; GÖRGÜN, L.Şanal; *Medeni Usul Hukuku*, 4 Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2015, s. 469-470; PEKCANITEZ, Hakan/ ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet; *Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler*, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2015, s. 373-374; KURU, Baki; *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*, Yetkin Yayınevi, Ankara 2018, s. 540-544.

¹¹ YILDIRIM, Ramazan; *Açıklamalı ve Kaynakçalı İdare Hukuku Kavramları Sözlüğü*, Mimoza Yayınları, Konya 2006, s. 256.

¹² CANDAN, Turgut; *Açıklamalı İdari Yargılama Usulü Kanunu*, Güncelleştirilmiş 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s. 1043.

1. *İlk derece idari yargı yerleri tarafından verilen bir karar olmalıdır.* İsrara konu olacak bu karar dava konusu işlemin iptaline veya esastan veya usulden davanın reddine ilişkin kararlar olabilir. Kararın mahkemenin dosyadan el çektiğine dair esastan karar olması gerekmektedir. Ara kararı niteliğindeki kararlar ısrara konu edilemez.

Öte yandan ilk derece mahkemesince verilen kararlarda davacının dava açma ehliyetinin bulunup bulunmadığı¹³ veya idari davaya konu kesin ve yürütülebilir bir işlem bulunup bulunmadığı¹⁴, davanın doğru hasımla görülüp görülmediğine¹⁵ yönelik usule ilişkin kararlar ısrara konu olabileceği gibi¹⁶, hükmedilen yasal faizin başlangıç zamanı, davanın yasal süresi içinde açılıp açılmadığı¹⁷, davanın idari yargı yerleri görevine girip girmediği¹⁸, idari davayı görmeye hangi idare mahkemesinin yetkili olduğu¹⁹ veya taraflar lehine/aleyhine vekalet ücretine hükmedilip hükmedilemeyeceğine²⁰ ilişkin kısımları da ısrar başvurusuna konu olabilir.

2. *Kararın temyize tabi olan kararlardan olması gerekmektedir.* İlk derece mahkemesince verilen kısmen iptal, kısmen davanın reddi gibi kararlarda taraflardan birisi tarafından bu kararın aleyhine olan kısmına iliş-

¹³ DİDDK, 11.06.2018, E. 2016/1963, K. 2018/3118 sayılı kararı; DİDDK, 08.06.2017, E. 2015/4626, K. 2017/2481 sayılı kararı.

¹⁴ DİDDK, 25.04.2018, E. 2016/1639, K. 2018/1962 sayılı kararı; DİDDK, 21.03.2018, E. 2017/2949, K. 2018/1156 sayılı kararı; DİDDK, 25.04.2018, E. 2016/1429, K. 2018/1958 sayılı kararı; İncelenmeksizin ret kararı hakkında geniş bilgi için bkz. ERASLAN, Yunus / BOZ, Selman Sacit; " İdari Yargılama Usulünde İncelenmeksizin Ret Kararları", *Türk İdare Dergisi*, Y. 91, S. 488, s. 203-243.

¹⁵ DİDDK, 06.06.2018, E. 2016/4824, K. 2018/3024 sayılı kararı; DİDDK, 12.04.2018, E. 2017/2820, K. 2018/1717 sayılı kararı.

¹⁶ DİDDK, 06.06.2018, E. 2016/5440, K. 2018/3068 sayılı kararı.

¹⁷ DİDDK, 27.06.2018, E. 2016/5169, K. 2018/3617 sayılı kararı; DİDDK, 19.06.2018, E. 2016/2112, K. 2018/3232 sayılı kararı; DİDDK, 21/06/2018, E. 2016/1025, K. 2018/3395 sayılı kararı; DİDDK, 02.05.2018, E. 2016/1427, K. 2018/2089 sayılı kararı.

¹⁸ DİDDK, 11.10.2018, E. 2016/5368, K. 2018/4083 sayılı kararı; DİDDK, 26.06.2018, E. 2017/1341, K. 2018/3500 sayılı kararı; DİDDK, 22.03.2018, E. 2016/4688, K. 2018/1162 sayılı kararı.

¹⁹ DİDDK, 07.06.2018, E. 2016/867, K. 2018/3075 sayılı kararı; DİDDK, 14.05.2018, E. 2016/2649, K. 2018/2372 sayılı kararı.

²⁰ DİDDK, 19.06.2018, E. 2016/2364, K. 2018/3343 sayılı kararı; DİDDK, 19.06.2018, E. 2016/582, K. 2018/3346 sayılı kararı.

kin olarak temyiz yoluna başvurulmaması halinde kararın o kısmı kesinleşecek olup artık bu kısım hakkında ısrar yoluna da başvurulamayacaktır²¹. Aynı şekilde kesin olarak ilk derece mahkemesince verilen kararlar ile 2577 sayılı Yasanın 46. maddesinde sayılmış olan temyize tabi olan kararlar dışındaki kararlarda ısrar yoluna başvurulamayacaktır. Öte yandan kısmen temyiz yoluna gidilen ve bozulan kısma yönelik olarak ilk derece mahkemesince önceki kararında ısrar edebilecektir. Ancak bu ısrar kararı ilk kararının tamamı hakkında olmayıp sadece temyiz edilen kısmına ilişkin olacaktır.

3. *Temyiz yeri tarafından ilk derece mahkemesi veya bölge idare mahkemesi kararı bozulmalıdır.* İsrar kararı ancak Danıştay'ın bozma kararı verilen dava dosyalarında başvurulabilen bir müessesedir²². Burada Danıştay'ın kısmen bozma kararı üzerine onanarak kesinleşmiş bir kısım olması halinde kesinleşen kısım hakkında mahkemece artık ısrar hükmü kurulamayacaktır²³. Öte yandan ivedi yargılama usulüne tabi olan dava-

²¹ DİDDK, 27.06.2018, E. 2016/310, K. 2018/3642 sayılı kararı.

²² HONDU, s. 51.

²³ CANDAN, s. 1043; *Mahkemece, Danıştay Yedinci Dairesinin ilk bozma kararına uyulmak suretiyle verilen kararın, işlemin, eşyanın gözetim uygulaması sonucu saptanan kıymeti esas alınarak hesaplanan gümrük ve katma değer vergileri, dampainge karşı vergi ve bu verginin matraha dahil edilmesi suretiyle hesaplanan katma değer vergisi, ek mali yükümlülük ve eşyanın yurt dışı edildiğinin kabulü gereken kısma isabet eden vergiler yönünden iptaline ilişkin hüküm fıkraları kesinleşmiş olup temyiz istemine konu kısım; kararın, işlemin yurt içinde kaldığı sabit olan eşyaya ait faturada yer alan kıymete göre hesaplanan gümrük ve katma değer vergilerine isabet eden bölümünün iptaline ilişkin hüküm fıkrası olduğundan giriş gümrük müdürlüğüne ibraz edilen fatura ile çıkış gümrüğüne ibraz edilen faturanın karşılaştırılmasından; iki kalem halinde TIR karnesi kapsamında yurda giren eşyanın bir bölümünün, dört kalem içeren fatura ibrazı suretiyle yurt dışı edildiği, Cilvegözü Gümrük Müdürlüğüne ibraz edilen faturada yer alıp da Derince Gümrük Müdürlüğüne ibraz edilen faturada yer almayan yurt içinde bırakıldığı Mahkeme tarafından da kabul edilen eşyaya isabet eden ve yukarıda kesinleştiği saptanan kısımlarla ilgisi bulunmayan vergiler yönünden davanın reddi gerekirken, anılan kısım yönünden işlemin iptali yolunda verilen ısrar kararında hukuka uyarlık görülmediği hakkında DVDDK, 17.1.2018, E. 2017/616, K. 2018/8 sayılı kararı; Vergi mahkemesince verilen ilk kararın diğer hüküm fıkralarının bozulmasından sonra verilen ısrar kararının varlığı, ilk kararın kesinleşen hüküm fıkrasının yeniden temyizden incelenmesini olanaklı kılmayacağından, vergi idaresinin, özel usulsüzlük cezasına yönelttiği temyiz iddialarının incelenmesine olanak bulunmadığı ve davalı idarenin temyiz isteminin incelenmeksizin reddi gerektiği hakkında DVDDK, 05.12.2018, E. 2018/628, K. 2018/971 sayılı kararı; İstanbul 4. İdare Mahkemesi'nin davaya ilişkin olarak vermiş olduğu dava konusu işlemin kısmen iptali, kısmen reddi yolundaki 26.05.2006 gün-*

larda, Danıştay ilgili dairesince verilen kararlar kesin olduğu için, ilk derece mahkemesince verilen kararlar bozulsada dahi ısrar başvurusuna konu edilemeyecektir.

İlk derece mahkemesi veya istinaf dairesi kararının Danıştay tarafından bozulması üzerine ilk derece mahkemesi ya bozma kararına uyarak bozmaya uyma kararı verecek ya da ilk kararında ısrar edecek olup bunun dışında bir seçeneği de bulunmamaktadır²⁴.

4. *Temyize tabi olan kararda ilk derece mahkemesi veya bölge idare mahkemesi direnmelidir*²⁵. Buna göre ilk derece mahkemesi veya istinaf dairesi temyiz incelemesi üzerine Danıştay tarafından bozulan kararının temyiz merci kararından daha isabetli ve yerinde olduğunu veya 2577 sayılı Kanunun 49. maddesinde sayılan bozma nedenlerinden birinin varlığının bulunmadığını düşünüyorsa, bozma kararına uymayarak ilk kararında ısrar edebilir²⁶. Ancak karar düzeltme yolu açık olan davalarda

lû, E:2004/1604, K:2006/1377 sayılı ilk karara karşı temyiz yoluna taraflarca başvurulduğu; Danıştay Onuncu Dairesi'nin 19.10.2012 günlü, E:2011/6909, K:2012/5130 sayılı kararıyla, kararın iptale yönelik kısmının değişik gerekçeyle onandığı, davanın reddine yönelik kısmının ise bozulduğu; dolayısıyla kararın, iptale yönelik kısmının kesinleştiiği açık olup; bu aşama da davalı idarenin temyiz isteminin incelenmesine olanak bulunmadığı hakkında davalı idarenin temyiz isteminin incelenmeksizin reddine; davacının temyiz isteminin kabulü ile İstanbul 4. İdare Mahkemesi ısrar kararının bozulması hakkında DİDDK, 18.05.2016, E. 2014/1127, K. 2016/2104 sayılı kararı.

²⁴ ÇAĞLAYAN, Kanun Yolları, s. 97.

²⁵ *Vergi mahkemesi kararı, davada idari merci tecavüzü bulunduğu, dilekçe ve eklerinin şikayet merciine tevdiine karar verilmesi gerekirken davanın esası hakkında karar verilmesinde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle bozulduğundan ve uyuşmazlığın esasına ilişkin temyiz incelemesi yapılmadığından, bu incelemenin Kurulumuzca değil, ilk derece yargı yerince verilen kararları temyizen incelemekle görevli vergi dava dairesince yapılması gerektiğinden temyiz isteminin ısrar hükmü yönünden reddine, kararın, iptale ilişkin hüküm fıkrası temyizen incelenmek üzere dosyanın Danıştay Dördüncü Dairesine gönderilmesi hakkında DVDDK, 14.12.2016, E. 2016/1326, K. 2016/1267 sayılı kararı.*

²⁶ YILDIRIM, Ramazan; *Türk İdari Rejimi Dersleri (İdari Yargılama Hukuku) C.3*, Mimoza Yayınları, Konya 2015, s. 351; ÇAĞLAYAN, *İdari Yargılama Hukuku*, Güncelleştirilmiş 10. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2018, s. 807; YILDIRIM, Ramazan / ÇINARLI Serkan; *Türk İdari Yargılama Hukuku Dersleri*, Astana Yayınları, Ankara 2018, s. 298.

davanın taraflarınca karar düzeltme talep edilmişse, bu istemin görüşülmesinden sonra ısrar yoluna gidilebilir²⁷.

İlk derece mahkemesi veya istinaf dairesi Danıştay kararına uymayarak ilk kararında direnecekse bu kararında Danıştay bozma kararındaki hususları da karşılamalıdır. Nitekim konuya ilişkin olarak İdari Dava Daireleri bir kararında bu hususu; "2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 24. maddesinin (e) fıkrasında, kararın dayandığı hukuki sebepler ile gerekçesinin belirtileceği hükmüne yer verilmiştir. Ayrıca, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından temyiz incelemesi yapılabilmesi için, idare mahkemelerinin ısrar kararlarında, Danıştay bozma kararlarına neden ısrar edildiğinin açıkça anlaşılması gerektiğinden, Danıştay 17. Dairesince, dava konusu işleminde yetki yönünden hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle İstanbul 9. İdare Mahkemesinin esastan yaptığı inceleme sonucu verdiği karar bozulmuş olmasına rağmen, Mahkemece, yetki ile ilgili konuda bir değerlendirme yapılmadan ve bu hususa ilişkin bir gerekçeye dahi yer verilmeden işin esası hakkında yeniden aynı yönde verilen "ve mahkeme tarafından hiç bir gerekçe taşımamasına rağmen" ısrar olarak nitelendirilen kararda, bu yönüyle de hukuki isabet bulunmadığı" şeklinde ifade etmiştir²⁸.

İlk derece mahkemesi veya istinaf dairesince Danıştay tarafından bozulan karara karşı ısrar ederken neden ısrar edildiği de açıklanmalıdır. Danıştay İdari Dava Daireleri bir kararında, ilk derece mahkemesince davanın esası hakkında verilen kararın Danıştay dairesince süre aşımı nedeniyle bozulması üzerine ilk derece mahkemesince ilk kararında

²⁷ Davacı adına, ihtirazi kayıtla verilen katma değer vergisi düzeltme beyannameleri üzerine 2011 yılının Ocak ilâ Eylül, Kasım, Aralık dönemleri için tahakkuk eden katma değer vergisi, damga vergisi ve hesaplanan gecikme faizi ile %50 oranında kesilen vergi ziyayı cezalarını kaldıran vergi mahkemesi kararının, Danıştay 3. Dairesince bozulması üzerine, dosyanın ilk derece Mahkemesince 22.6.2018 tarihinde esas kaydına alınmasından sonra, 26.7.2018 tarihinde Mahkeme kaydına giren dilekçe ile karar düzeltme isteminde bulunan davacının bu istemi hakkında karar verilmeksizin, vergilendirmenin kaldırılması yolunda ısrar kararı verilmesi, yargılama usûlü kurallarına aykırı olduğundan, ısrar kararının bozulması gerektiği hakkında DVDDK, 26.12.2018, E. 2018/1149, K. 2018/1030 sayılı kararı; DİDDK, 26.01.2017, E. 2014/5530, K. 2017/246 sayılı kararı.

²⁸ DİDDK, 04.06.2018, E. 2016/635, K. 2018/2889 sayılı kararı.

ısrar edilirken neden süre aşımı bulunmadığının kararda ifade edilmesini hukuka aykırı bulmuştur²⁹.

Kanaatimizce de ısrar kararı verilirken bu kararda önceki kararın aynısını yazılması zorunda olmayıp yeni kararda önceki karardan farklı gerekçelere yer verilebilir. Bu kararda özellikle Danıştay ilgili Dairesinin bozma gerekçelerinde yer alan hususları çürütecek nitelikte ilave gerekçelere yer verilmelidir.

İsrar eden mahkemenin yetki değişikliği nedeniyle değişmesi durumunda da yeni yetkili kılınan Mahkeme de kendisinden önce yetkili olan Mahkeme kararında ısrar edebilecektir³⁰.

Öte yandan, Danıştay'ın bozma kararı üzerine dosya kendisine gelen ilk derece mahkemesi veya istinaf dairesince bozma kararında belirtilen bozma sebepleri doğrultusunda gerekli inceleme ve araştırma yapıldıktan sonra önceki (bozulan) kararının aynısını vermiş olması da ısrar kararı olarak kabul edilemez³¹. Ancak, Danıştay ilgili Kurulları bu

²⁹ "davacının, hazırlık sınıfının okutulmaması istemiyle yaptığı başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali ile tazminat istemiyle açılan davada mahkemece verilen iptal ve kabul kararı verilmesi üzerine Danıştay Dairesince davanın süre aşımı nedeniyle reddi gerektiğinden bozulması üzerine ilk derece mahkemesi tarafından ısrar edilmişse de, Danıştay İDDK dava açma süresi geçtikten sonra dava açıldığını belirttikten sonra mahkemece verilen ısrar kararının, Dairece davada süre aşımı bulunduğu bahisle bozulmuş olmasına rağmen, mahkemece Dairenin usule yönelik bu bozma kararına neden uyulmadığını gerekçelendirilmeksizin verilen ısrar kararında bu yönüyle de hukuka uyarlık bulunmadığı" hakkında DİDDK, 21.06.2018, E. 2016/1893, K. 2018/3402 sayılı kararı.

³⁰ Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun 13.01.2012 tarih ve 06 sayılı kararıyla Tunceli ilinin Malatya İdare Mahkemesi yargı çevresinden çıkartılarak, Elazığ İdare Mahkemesi yargı çevresine bağlanması nedeniyle Malatya İdare Mahkemesi'nin 12.09.2014 günlü, E:2014/985, K:2014/807 sayılı yetki ret kararıyla dosyanın Elazığ 1. İdare Mahkemesi'ne gönderilmesinden sonra, adı geçen Mahkemece bozma kararına uyulmayarak, ... dosyasında yapılan keşif neticesinde hazırlanan bilirkişi raporunda ortaya konulduğu sonucuna varıldığından, anılan raporun hükme esas alınabilecek nitelikte olduğu gerekçesi eklenmek suretiyle dava konusu işlemin iptali yolundaki ilk kararda ısrar edilmesi üzerine anılan kararın onanması hakkında DİDDK, 12.02.2018, E. 2015/1478, K.2018/388 sayılı kararı.

³¹ CANDAN, s. 1044; Yazar'a göre, kararı bozulan ilk derece mahkemesi veya bölge idare mahkemesince, araştırma ve incelemede eksiklik olmadığı, maddi uyuşmazlığın saptanmasında ve hukuki nitelemesinde hata yapılmadığı, uyuşmazlığa uygulanması gereken hukuk kuralının tespiti ve yorumu doğru yapıldığı, ilk inceleme sırasında verilen kararlarda herhangi bir yanlışlığın bulunmadığı, ilgili usul kurlarının doğru uygulandığı, hizmet kusuru ve kusursuz sorumluluk hallerinin bu

başvuruyu ısrar olarak kabul edebileceği gibi ısrar olarak kabul etmemesi durumunda ise dava dosyasını ilgili Daireye temyiz incelemesi için gönderecektir. Aksi durum bozma üzerine verilen kararın, bozma kararına uygun bir karar olmadığı ve ısrar niteliğinde olduğu gerekçesiyle Daire tarafından dosya ilgili Kurula gönderilmesi şeklinde de gerçekleşebilir³².

5. *İlk derece mahkemesi veya istinaf dairesi tarafından direnilen bu karara karşı karar aleyhine olan tarafça yeniden temyiz yoluna başvurulmalıdır*³³. Danıştay tarafından verilen bozma kararı üzerine ilk derece mahkemesince verilen ısrar kararının ilgili Kurul önüne gelmesi ancak kararın temyiz edilmesi halinde mümkündür³⁴. Mahkeme kendiliğinden dosyayı ilgili kurula gönderemeyeceği gibi temyiz yeri olarak ilgili Kurullar kendiliğinden temyiz incelemesi de yapamaz³⁵. Burada kararı temyiz etme yetkisi ise aleyhine karar verilmiş olan tarafa aittir³⁶.

lunduğu veya bulunmadığı, tazminat hesabının ve takdirin doğru olduğu gibi konularda ısrar edilebilir (CANDAN, s.1045).

³² D.9.D, 29.12.2016, E. 2016/15943, K. 2016/11747 sayılı gönderme kararı.

³³ *Davalı idare tarafından temyiz istemine konu yapılan vergi mahkemesi kararı, davanın reddine ilişkin olup söz konusu kararın temyiz edilmesinde davalı durumundaki vergi dairesi müdürlüğünün hukuksal yararı ve menfaati bulunmadığı hakkında DVDDK, 23.10.2018, E. 2018/817, K. 2018/759 sayılı kararı; Bozma kararı üzerine verilen vergi mahkeme kararının varlığı ısrar kararının kesinleşen hüküm fıkrasının yeniden temyizen incelenmesini olanaklı kılmayacağından, davalı idarenin temyiz iddialarının incelenmesini olanak bulunmadığından, temyiz isteminin incelenmeksizin reddi hakkında, DVDDK, 14.11.2018, E. 2018/966, K. 2018/927 sayılı kararı; Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 28.12.2017 günlü, E. 2017/3666, K.2017/4846 sayılı kararı ile davacının temyiz isteminde bulunulmamış sayılmasına 'kesin' olarak karar verilmesi üzerine harç ve giderlerin ödenmemiş olduğundan bahisle temyiz incelemesi üzerine verilen temyiz isteminde bulunulmamış sayılmasına ilişkin kararların kesin olduğu kurala bağlandığından, davacı tarafından temyiz isteminde bulunulmasına yasal olanak bulunmadığından temyiz isteminin incelenmeksizin reddi hakkında DİDDK, 26.06.2018, E. 2018/1938, K. 2018/3584 sayılı kararı.*

³⁴ YILMAZOĞLU, s. 915.

³⁵ ÇAĞLAYAN, İdari Yargılama, s. 807; ÇAĞLAYAN, Kanun Yolları, s. 96.

³⁶ YILDIRIM / ÇINARLI, s. 298; CANDAN, s. 1045; YILMAZOĞLU, s. 920; İstanbul 2. İdare Mahkemesi'nin 24.9.2014 günlü, E:2014/1871, K:2014/1678 sayılı kararıyla; davacının görevine son verilmesine ilişkin herhangi bir idari işlemin bulunmadığı gerekçesiyle davanın incelenmeksizin reddine karar verildiği, anılan kararın Danıştay İkinci Dairesinin 16.4.2015 günlü, E:2015/104, K:2015/4483 sayılı kararıyla; davacının yöneticilik görevinin, 6528 sayılı Yasa'nın 25. maddesinin icrası amacıyla sona erdirildiği, söz konusu uygula-

C. İsrar Kararının İçeriği Bozulan Kararla Aynı Olması Gerekip Gerekmediği

İlk derece mahkemesince verilen kararın Danıştay tarafından bozulması üzerine ilk derece mahkemesince ilk kararında ısrar edilmesi durumunda ilk kararın gerekçesine aynen yer verilip verilmeyeceği konusunda mevzuatta bir açıklık bulunmamaktadır³⁷. Aynı şekilde ısrar kararının niteliği ve özellikleri konusunda da bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle doktrinde de ısrar kararının içeriğinin ne şekilde olacağı ve önceki kararın aynı içeriği taşıyıp taşımayacağı, özellikle ısrar kararı veren mahkemenin önceki kararından farklı gerekçelere yer verip vermeyeceği hususları tartışma konusu yapılmıştır³⁸. Bu konudaki görüşlerden ilkinde göre, ilk derece mahkemesi ısrar ettiği kararda aynı kararı vermeli ve bu kararında herhangi bir değişikliğe gitmemelidir³⁹. Bu görüşün aksini savunanlara göre ise, ilk kararında direnecek olan mahkeme tarafından özellikle bozma kararındaki gerekçeler de dikkate alınarak ısrar kararı genişletilebilir ve ek gerekçeler ilave edilebilir ancak mahkemece ilk kararın ana gerekçesinde bir değişikliğe gidilmemeli-

manun, Milli Eğitim Bakanlığınca fiili olarak yerine getirilen bir "icrai işlem" olduğu, buna göre, İdare Mahkemesi'nce işin esasına girilmek suretiyle bir karar verilmesi gerekirken, yönetimde kurulmuş idari davaya konu olabilecek bir işlemin varlığından söz edilemeyeceğinden bahisle davanın incelenmeksizin reddedilmesinde hukuki isabet görülmediği gerekçesiyle bozulmuş ise de, İdare Mahkemesince, bozma kararına uyulmayarak ilk kararda ısrar edilmesi ve davalı idarece anılan kararın temyizinde konu kararın, davalı idarenin aleyhine hüküm içeren bir karar olmadığı anlaşıldığından, söz konusu kararı temyiz etmekte davalı idarenin hukuki bir yararı bulunmamakta olup, bu nedenle idarenin temyiz isteminin incelenmesine olanak bulunmadığından, davalı idarenin temyiz isteminin incelenmeksizin reddi gerektiği hakkında DİDDK, 18/05/2016, E.2016/1975, K.2016/2096 sayılı kararı; "temyize konu İstanbul 1. İdare Mahkemesinin davanın reddi yolundaki ısrar kararının davalı idarenin aleyhine bir karar olmadığı anlaşıldığından, davalı idarenin temyiz isteminin incelenmeksizin reddi gerektiği" hakkında DİDDK, 26.01.2017, E. 2015/4313, K. 2017/247 sayılı kararı.

³⁷ ÖZDEMİR, s. 29.

³⁸ ÖZDEMİR, s. 30; YILMAZOĞLU, s. 912.

³⁹ ÇAĞLAYAN, Kanun Yolları, s. 96; YILDIRIM, Türk İdari Rejimi, s. 351; ÇAĞLAYAN, İdari Yargılama, s. 807; AKYILMAZ, Bahtiyar / SEZGİNER, Murat / KAYA, Cemil; Türk İdari Yargılama Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara 2018, s. 872-873; YILDIRIM / ÇINARLI, s. 298; ÇAĞLAYAN, Fransa-Türkiye Mukayeseli Bir Deneme, s. 415.

dir⁴⁰. Ayrıca kimi yazarlar ise, mahkemenin bozma kararı üzerine gerekli inceleme ve araştırmayı yaptıktan sonra ilk kararındaki hukuki sebebe dayalı olarak ilk kararında ısrar edebileceğini de savunmaktadır⁴¹.

İsrar edilen kararın içeriği ve gerekçesi konusunda Danıştay kararlarında konu farklı şekillerde ele alınmıştır.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu önüne gelen bir uyuşmazlıkta; "İstanbul 9. İdare Mahkemesince, davacının iddialarının 6183 sayılı Yasanın 55. maddesi anlamında böyle bir borcu olmadığı veya kısmen ödediği veya zamanaşımına uğradığı iddialarını karşılayacak nitelikte olmadığı ve ancak tahakkuk işlemine karşı açılacak davada incelenebileceği gerekçesiyle davanın reddi yolunda verilen, 25/11/2010 günlü, E:2010/170, K:2010/1595 sayılı kararın davacı tarafından temyiz edilmesi üzerine, Danıştay 17. Dairesinin 30/09/2015 günlü, E:2015/401, K:2015/3649 kararıyla, davacının iddialarının, ödeme emrine konu edilecek kamu alacağı olmadığı, borcu olmadığı iddiası olarak nitelenip incelenmesinin zorunlu bulunduğu gerekçesiyle bozulduğu; anılan bozma kararı üzerine İstanbul 9. İdare Mahkemesinin 07/11/2017 günlü, E:2017/786, K:2017/2069 sayılı kararıyla (her ne kadar kararda, bozma kararına uyulmayıp, kısmen ısrar edilerek denilmişse de) dava konusu ödeme emrinin iptaline karar verildiği, temyize konu kararda, davanın reddi yolundaki ilk kararda ısrar edilmediği; dava konusu işlemin iptaline karar verildiği ve verilen kararın ısrar kararı niteliğinde bulunmadığı, dolayısıyla, temyiz incelemesinin Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nca yapılamayacağı sonucuna varıldığından esas kaydının kapatılarak, dosyanın temyiz incelemesi yapılmak üzere Danıştay Onuncu Dairesine gönderilmesi" şeklinde karar verilmiştir⁴².

⁴⁰ TOPUZ, İbrahim/ ÖZKAYA, Kadir; *Açıklamalı- İçtihatlı İdari Yargılama Usul Kanunu*, Ankara 2002, s. 933; HONDU, s. 51; CANDAN, s. 1043-1044; ÖZDEMİR, s. 36.

⁴¹ ODYAKMAZ, Zehra; *Türk İdari Yargılama Usulünde Kararlara Karşı Başvuru Yolları*, Alfa Basın Yayın Dağıtım, İstanbul 1993, s. 87.

⁴² DİDDK, 17.12.2018, E. 2018/4264, K. 2018/5568 sayılı kararı; Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu ise özel usulsüzlük cezasına karşı açılan davanın ehliyet yönünden reddine ilişkin kararın Danıştay tarafından bozulması üzerine vergi mahkemesince Vergi Dava Daireleri Kurulunun, 21.3.2018 gün ve E. 2018/117, K. 2018/140 sayılı kararının da bu yönde olduğu ek gerekçesiyle aynı kararında ısrar edilmesi üzerine ısrar kararının onanmasına karar verdikten sonra *Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun görevi, sözü edilen kararlara karşı yapılan temyiz başvurularının incelenmesini kapsadığından, kararın, ısrar niteliği taşımayan vekalet ücretine ilişkin hüküm fıkrasına yönelik temyiz incelemesinin Kurulumuzca değil, Danıştay Dördüncü Dairesi tarafın-*

İlk derece mahkemesi kararının kısmen onanıp kısmen bozulması durumunda, ilk derece mahkemesince kararında ısrar edilirse temyiz merciinin onadığı kısım kesinleşmiş iken sadece bozulan kısım ilgili Kurul tarafından ısrar yoluyla incelenecektir⁴³.

Danıştay'ın bozma kararı üzerine mahkemenin yeniden ilk kararında ısrar etmesinden önce davanın taraflarından bozulan karar lehine olan tarafın bozma kararına uyulması yönünde karar verilmesini istemesi halinde mahkeme artık ısrar kararı veremeyecektir⁴⁴.

Kanaatimizce, yukarıda da belirttiğimiz üzere ısrar kararı verilirken bu kararda önceki kararın aynısını yazılması zorunda olmayıp yeni kararda önceki karardan farklı gerekçelere yer verilebilir. Bu kararda özellikle Danıştay ilgili Dairesinin bozma gerekçelerinde yer alan hususları çürütecek nitelikte ilave gerekçelere yer verilmelidir.

II. ISRAR YOLUNA BAŞVURABİLECEK OLAN İDARİ YARGI MERCİİLERİ

Ülkemizde 20 Temmuz 2016 tarihinde istinaf makamları ve daireleri fiilen göreve başlamışlardır. Anılan tarihten önce verilen ilk derece idare ve vergi mahkemesi kararları için ısrar yoluna başvuracak olan mahkeme ile anılan tarihten sonra verilen ilk derece idare ve vergi mahkemesi kararları için ısrar yoluna başvuracak olan makamlarda farklılık bulunmaktadır.

20 Temmuz 2016 tarihinden önce verilen ve temyiz yoluna başvuru kararların Danıştay ilgili dairesince bozulması üzerine ilk derece mahkemesi olan idare ve vergi mahkemeleri ilk kararlarında ısrar edebilirler.

dan yapılması gerektiği gerekçesiyle davacının temyiz isteminin reddine; kararın, ısrar niteliği taşımayan vekalet ücretine ilişkin hüküm fıkrasına davalı idare tarafından yöneltilen temyiz incelemesi sonuçlandırılmak üzere dosyanın Danıştay Dördüncü Dairesine gönderilmesine, karar vermiştir. DVDDK, 05.12.2018, E. 2018/685, K. 2018/972 sayılı kararı.

⁴³ YILDIRIM, Türk İdari Rejimi, s. 351; ÇAĞLAYAN, İdari Yargılama, s. 808; AKYILMAZ / SEZGİNER / KAYA, İdari Yargılama, s. 873.

⁴⁴ ÇAĞLAYAN, İdari Yargılama, s. 808; YENİCE, Kazım/ESİN, Yüksel; Açıklamalı Notlu İdari Yargılama Usulü, Ankara 1983, s. 731; ÇAĞLAYAN, Fransa-Türkiye Mukayeseli Bir Deneme, s. 416.

20 Temmuz 2016 tarihinden sonra verilen bütün kararlarda istinaf yoluna başvurulması⁴⁵ mümkündür. Ancak Danıştay'ca verilen bozma kararlarının aksine istinaf dairesince ilk derece mahkemesi kararlarının kaldırılması halinde bu karara karşı ilk derece mahkemesinin ısrar hakkı bulunmamaktadır. 2577 sayılı Kanununun 46. maddesinde sayılan ve temyiz yolu açık olan davalar haricinde istinaf dairesince verilen kararlar kesin nitelikte olup, 46 maddede sayılan davalarda taraflar temyiz yoluna gidebilecektir. Temyiz yoluna başvurulabilen bölge idare mahkemesi kararlarından Danıştay'ın ilgili dairesince bu kararların bozulması halinde ise bu bozma kararına karşı ısrar hakkı sadece ilgili bölge idare mahkemesi dairesine aittir. İlk derece mahkemesinin bu kararlara karşı ısrar hakkı bulunmamaktadır.

⁴⁵ İstinaf müessesesi hakkında geniş bilgi için bkz. HASBUTCU, Sebahattin Taha; *İdari Yargıda İstinaf Kanun Yolu*, Adalet Yayınevi, Ankara 2016; BİLGİN, Hüseyin; *99 Soruda İdari Yargıda İstinaf Başvuru Rehberi*, Adalet Yayınevi, Ankara 2016; AVCI Mustafa; *İdari Yargıda İstinaf Kanun Yolu*, Yetkin Yayınları, Ankara 2017; ÇINARLI Serkan; *İdari Yargılamada İstinaf ve Bölge İdare Mahkemeleri*, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2018; SEZGİNER, Murat; "İdari Yargıda İstinaf İncelemesinin Esasları ile İstinaf Uygulamasında İçtihat Ayrılıkları Sorunu ve Çözüm Yolları", *TC Danıştay Başkanlığı*, 150. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu, 10-11 Mayıs 2018, Ankara, s. 111-134; TOKLU, Esat; "Türk İdari Yargısının İstinaf Deneyimi, Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri", *TC Danıştay Başkanlığı*, 150. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu, 10-11 Mayıs 2018, Ankara, s. 135-145; GÜLAN, Aydın; "Ülkemizdeki Kanuni Düzenlemeleri Sonrasında İstinaf Kanunuyolu Hakkında Yeniden ve Farklı Düşünmek", *TC Danıştay Başkanlığı*, 148. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu, 10 Mayıs 2016, Ankara, s. 19-28; SANCAKTAR, Oğuz; "İdari Yargı İstinaf Sistemindeki Olası Sorunlar ve Çözüm Önerileri" *TC Danıştay Başkanlığı*, 148. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu, 10 Mayıs 2016, Ankara, s. 29-114; DEMİRKOL, Selami; "İdari Yargılama Usulü Yenilenirken İstinaf Kanun Yolu Öngörüsü – Danıştay'ın İçtihat Mahkemesi Rolünün Güçlendirilmesi" *TC Danıştay Başkanlığı*, 148. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu, 10 Mayıs 2016, Ankara, s. 115-140; AKYILDIZ, Ali; "İstinafa İlkesel Bakmak" *TC Danıştay Başkanlığı*, 147. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu, 12 Mayıs 2015, Ankara, s. 11-32; YILDIRIM, Ramazan; "Türkiye'de İstinaf Uygulamasının İdari Yargıya Etkileri", *TC Danıştay Başkanlığı*, 147. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu, 12 Mayıs 2015, Ankara, s. 33-54; KOÇ, Halil; "İdari Yargıda İstinaf Sistemine Geçiş", *TC Danıştay Başkanlığı*, 147. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu, 12 Mayıs 2015, Ankara, s. 55-62; AVCI, Mustafa; "6545 ve 6552 sayılı Kanunlar ile İdari Yargıya İlişkin Kanunlarda Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme", *Legal Hukuk Dergisi*, C. 13, S. 152, s. 35-106; AVCI, Mustafa; "İdari Yargıda İstinaf", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 96, s. 179-204.

III. ISRAR EDİLEBİLECEK KARAR TÜRLERİ

A. İlk Derece İdare ve Vergi Mahkemelerinin Kararları

İsrar yoluna başvurulabilen ilk derece mahkemesi kararları sadece 20 Temmuz 2016 tarihinden önce bu mahkemelerce verilen nihai kararlardır. Bu tarihten sonra verilen kararlara karşı doğrudan temyiz yolu bulunmadığından, ısrar yetkisi de yoktur. Bu kararlara karşı istinaf yoluna başvurulacaktır.

Anılan kararların verildiği tarih itibariyle 20 Temmuz 2016 tarihinden önce olanlar için Danıştay İdari / Vergi Daireleri Kurulları tarafından verilen kararlar için kararın verildiği tarihten itibaren 15 gün içinde karar aleyhine olan tarafın karar düzeltme hakkı bulunmakta iken⁴⁶, 20 Temmuz 2016 tarihinden itibaren verilen kararlarda karar düzeltme kanun yolu kaldırıldığı için artık bu yola başvurulamayacaktır⁴⁷.

B. Bölge İdare Mahkemelerinin Kararları

20 Temmuz 2016 tarihinden sonra istinaf dava dairesi olarak bakılan davalarda bölge idare mahkemesi (ilgili istinaf dairesi) kararlarından 46. maddede 14 bent halinde sayılan kararlarına karşı temyiz yolu öngörülmüştür. Temyize tabi olan dava türleri şunlardır;

a) Düzenleyici işlemlere karşı açılan iptal davaları (m.46/1-a).

b) Konusu yüzbin TL'yi aşan vergi davaları, tam yargı davaları⁴⁸

⁴⁶ Sakarya Vergi Mahkemesi, 31.5.2016, E:2016/101, K:2016/524 sayılı kararının Danıştay 3. Dairesince bozulması ve bu karara karşı ilk derece mahkemesince ısrar kararı verilmesi üzerine, Vergi Dava Dairelerince ısrar istemi hakkında verilen kararın tebliğ tarihini izleyen on beş (15) gün içinde Danıştay nezdinde kararın düzeltilmesi yolu açık olduğu hakkında, DVDDK, 26.12.2018, E. 2018/708, K. 2018/1053 sayılı kararı; Benzer yönde DİDDK, 27.06.2018, E. 2016/2339, K. 2018/3718 sayılı kararı; DİDDK, 21.06.2018, E. 2016/355, K. 2018/3400 sayılı kararı.

⁴⁷ 2577 sayılı Kanununun 54. maddesi 6545 sayılı Kanununun 103/b maddesiyle yürürlükten kaldırılarak karar düzeltme yolu idari yargıda bir kanun yolu olmaktan çıkarılmıştır.

⁴⁸ Tam yargı davaları konusunda geniş bilgi için bkz. ATAY Ethem E. / ODABAŞI Hasan / GÖKCAN Hasan Tahsin; *Teori ve Yargı Kararları Işığında İdarenin Sorumluluğu ve Tazminat Davaları*, 2. Baskı, Ankara 2010; ÇAĞLAYAN Ramazan; "İdari Eylemlerden Doğan Tam Yargı Davalarında Dava Açma Süreleri", *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. IX, S. 3-4, s. 17-33; ARMAĞAN Tuncay; *İdarenin Sorumluluğu ve Tam Yargı Davaları*, Ankara 1997; ONAR Sıddık Sami; *İdare Hukukunun Umumî Esasları*, III. C. 3. Baskı, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1966, s. 1797; GÖZLER Kemal, / KAPLAN Gürsel; *İdare Hukuku Dersleri*, Güncelleştirilmiş ve Dü-

ve idari işlemler hakkında açılan davalar (m.46/1-b).

c) Belli bir meslekten, kamu görevinden veya öğrencilik statüsünden çıkarılma sonucunu doğuran işlemlere karşı açılan iptal davaları⁴⁹ (m.46/1-c).

d) Belli bir ticari faaliyeti süresiz veya otuz gün yahut daha uzun süreyle engelleyen işlemlere karşı açılan iptal davaları⁵⁰ (m.46/1-d)⁵¹.

e) Müşterek kararname ile yapılan atama, naklen atama ve görevden alma işlemlerine karşı açılan davalar da temyiz yoluna gidilecek kararlardır⁵² (m.46/1-e).

f) İmar planları ve parselasyon işlemlerinden kaynaklanan davalar⁵³ (m.46/1-f).

g) Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu ve Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunca itiraz üzerine verilen kararlar ile 2960 sayılı Boğaziçi Kanununun uygulanmasından doğan davalar (m.46/1-

zeldilmiş 19. Baskı, Ekin Basın Yayın Dağıtım, Bursa 2017, s. 738-802, 837-843; SANCAKTAR Oğuz / US Eser / TURHAN Mine Kasapoğlu / ÖNÜT Lale Burcu / SEYHAN Serkan; *İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı*, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, s. 743-775.

⁴⁹ ... davacının, aylıksız izin onayının iptaline ilişkin işlem hakkında temyiz isteminin incelenmeksizin reddi hakkında D.2.D, 25.09.2018, E. 2018/2032, K. 2018/5029 sayılı kararı; öğretim üyesi olarak görev yapmakta olan davacının, kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile tecziyesine ilişkin işleminin iptali istemiyle açılan davada, temyiz isteminin incelenmeksizin reddi hakkında D.8.D. 27.06.2018, E. 2018/3450, K. 2018/3686 sayılı kararı.

⁵⁰ ... kamu ihalelerinden yasaklanma, belli bir ticari faaliyetin icrasını tümüyle engelleyecek nitelikte bir işlem olarak ve 2577 sayılı Kanununun 46/d maddesi kapsamında değerlendirilmeyeceği hakkında D.13.D, 04.02.2019, E. 2019/160, K. 2019/191 sayılı kararı.

⁵¹ Belli bir ticari faaliyetin icrasını süresiz veya otuz gün yahut daha uzun süreyle engelleyen işlemlere karşı açılan bir dava niteliğinde bulunmaması bakımından Bölge İdare Mahkemesi'nce istinaf başvurusu üzerine verilen kararın kesin olduğu hakkında D.15.D, 15.01.2019, E. 2018/687, K. 2019/93 sayılı kararı.

⁵² ... kadro yetersizliği nedeniyle atamasının yapılmamasına ilişkin işlemin iptali isteminde ... temyiz isteminin incelenmesine yasal olanak bulunmadığı hakkında D.2.D, 08.01.2019, E. 2018/4458, K. 2019/128 sayılı kararı.

⁵³ ... tescil harici alanların belediye adına tescil edilmesi isteminin reddine dair işlemin iptali isteminden kaynaklandığından Danıştay'da temyiz edilebilecek tutarı aşan tam yargı ve idari işlemler hakkında açılan davalar kapsamında mümkün olmadığı hakkında, D.6.D, 14.01.2019, E. 2019/21, K. 2019/193 sayılı kararı; ...3194 sayılı İmar Kanununun 15. ve 16. maddelerine dayanılarak yoldan ihdas ve ... ada, ... parsel sayılı taşınmazla tevhid edilmesi işleminin temyiz edilmesi mümkün olmadığı hakkında D.6.D, 28.12.2018, E. 2018/9512, K. 2018/10787 sayılı kararı.

g).

h) Maden, taş ocakları, orman, jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular ile ilgili mevzuatın uygulanmasına ilişkin işlemlere karşı açılan davalar (m.46/1-h).

ı) Ülke çapında uygulanan öğrenim ya da meslek veya sanatın icrası veyahut kamu hizmetine giriş amacıyla yapılan sınavlar hakkında açılan davalar (m.46/1-ı).

i) Liman, kruvaziyer limanı, yat limanı, marina, iskele, rıhtım, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı, boru hattı gibi kıyı tesislerine işletme izne verilmesine ilişkin mevzuatın uygulanmasından doğan davalar (m.46/1-i).

j) 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanun ve 4283 sayılı Yap-İşlet Modeli İle Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi İle Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanun uygulanmasından doğan davalar (m.46/1-j).

k) 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun uygulanmasından doğan davalar (m.46/1-k).

l) 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun uygulanmasından doğan davalar (m.46/1-l).

m) Düzenleyici ve denetleyici kurullar tarafından görevli oldukları piyasa veya sektörle ilgili olarak alınan kararlara karşı açılan davalar (m.46/1-m)

Bu sayılan davalarda ilk derece mahkemesince verilen kararlara karşı önce bölge idare mahkemelerine istinaf başvurusu yapılacaktır. İstinaf dairesinin kararına karşı da Danıştay'a temyiz yoluna gidilebilecektir. İşte bu davalarda verilen bölge idare mahkemesi kararlarının Danıştay ilgili dairesince bozulması halinde bölge idare mahkemesince bu kararlara karşı ısrar yoluna başvurulabilecektir. Bu kararlar dışında kalan davalarda bölge idare mahkemesi kararları kesin olup artık ısrar yoluna gidilemeyecektir⁵⁴.

⁵⁴ 2577 sayılı Kanun'un 46. maddesinde sayılan davalar arasında yer almayan davacıya Sinema Filmlerinin Desteklenmesi Hakkında Yönetmelik uyarınca yapılan 15.000,00 TL'nin geri ödenmesinin istenilmesine ilişkin işlemin ... temyizden incelenmesine hukuki olanak bulunmadığı hakkında D.10.D, 07.01.2019, E. 2018/5527, K. 2019/48 sayılı kararı; ... isti-

IV. ISRAR EDİLEMEYECEK KARARLAR

A. Kesin Kararlar

20 Temmuz 2016 tarihinden sonra ilk derece mahkemelerince verilen ve konusu altı bin Türk lirasını geçmeyen vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemlere karşı açılan iptal davaları hakkında idare ve vergi mahkemelerince verilen kararlar kesin olup, bunlara karşı istinaf yoluna başvurulamaz. Dolayısıyla konusu 7.000,00 TL nin altında kalan bu uyuşmazlıklarda verilen kararlara karşı istinaf yoluna akabinde ise temyize başvurulmadığı için bu kararlara ısrar edilmesi de söz konusu olmayacaktır⁵⁵.

B. Bölge İdare Mahkemelerine İtiraz Yolu Açık Olan Kararlar

20 Temmuz 2016 tarihinden sonra kural olarak idare ve vergi mahkemelerince verilen bütün kararlara karşı istinaf yoluna başvurulacaktır. Ancak 20 Temmuz 2016 tarihinden önce ilk derece mahkemelerince verilen ve 2577 sayılı Kanunun 45. maddesi uyarınca itiraz yolu açık olan kararlara karşı temyiz yoluna başvurulamayacak olup dolayısıyla ısrar kararı da verilemeyecektir⁵⁶.

C. Temyiz Yolu Kapalı Olanlar

İstinaf daireleri kararlarının büyük çoğunluğu kesin nitelikte kararlardır. Bu kararlara karşı herhangi bir başvuru yolu bulunmamaktadır. Bu durumun istisnası olan karar ve dava türleri ise 2577 sayılı Kanunun 46. maddesinde tek tek sayılmış ve 2577 sayılı Kanunda bölge

kametine yolcu taşıma amacıyla D1 yetki belgesi bulunan davacının, güzergahının değiştirilmesi işleminde temyizden incelenme olanağı bulunmadığı hakkında D.15.D, 16.01.2019, E .2018/5130, K. 2019/139 sayılı kararı.

⁵⁵ *dava konusu uyuşmazlık konusu tutarın toplam 1.000,00 TL olduğu dikkate alındığında istinaf ve temyiz istemine konu edilen mahkeme kararı kesin olup, söz konusu karara karşı idari yargı hukuk düzeni içerisinde herhangi bir kanun yoluna gidilemeyeceğinden, davalı idarenin temyiz talebinin incelenmesine hukuken imkân bulunmadığından temyiz isteminin incelenmesinin reddi hakkında D.10.D, 20.12.2018, E. 2018/5257, K. 2018/4153 sayılı kararı.*

⁵⁶ *Tek hakimle verilen nihai kararların bölge idare mahkemesince bozulması üzerine bu kararlara karşı ilk derece mahkemesince ısrar edilemeyeceği ve bunun fayda sağlamayacağı hakkında HONDU, s. 49-50.*

idare mahkemesi kararlarının 46. madde uyarınca temyizle açık olmayanları haricinde kesin olduğu açıkça ifade edilmiştir (m. 45/5,6)⁵⁷.

D. İvedi Yargılama Usulüne Tabi Kararlar

İvedi yargılama usulüne tabi olan davalarda istinaf yoluna başvurulamayacaktır (m.45/8). Bu davalarda doğrudan doğruya Danıştay'a temyiz yolu öngörülmüştür (m. 20A/2-g- m.20B/1-f). Bunun nedeni ise, uyumsuzluk konusu edilen hususta bir an evvel kesin karara ulaşılmak istenilmesidir⁵⁸.

İlk derece mahkemesinde ivedi yargılama usulü yoluyla görülen davalarda temyiz üzerine Danıştay'ca verilecek bozma kararına karşı ilk derece mahkemesinin ısrar hakkı bulunmamaktadır. Zira, Kanun hükmü gereği ivedi yargılama usulünde Danıştay'a istinaf mahkemesi niteliği verilmektedir. Danıştay'ın temyiz incelemesi sonucunda verdiği

⁵⁷ 2577 sayılı Kanununun 45. maddesinin 5. fıkrası kapsamında, bu fıkra uyarınca verilen kararlar kesin olduğu hakkında D.4.D, 24.12.2018, E. 2018/7015, K. 2018/14508 sayılı kararı; davanın incelenmeksizin reddine karar verildiği, karara karşı yapılan istinaf başvurusu üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesinin 26.09.2018 gün ve E. 2018/171, K. 2018/1175 sayılı kararı ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına ve belirtilen hususlar gözetilerek yeniden karar verilmek üzere dava dosyasının Mahkemesine iadesine karar verildiği, ancak bu karara karşı temyiz isteminin incelenmesine olanak bulunmadığından, temyiz isteminin incelenmeksizin reddi hakkında D.4.D, 03/12/2018, E. 2018/8996, K. 2018/12388 sayılı kararı.

⁵⁸ İvedi yargılama usulü uygulanacak olan dava türleri 2577 sayılı Kanununun 20/A maddesinin 1. fıkrasında 6 bent halinde ve 20/B maddesinde de iki ayrı sınav türü olarak sayılmıştır. Buna göre; 1. İhaleden yasaklama işlemleri hariç ihale işlemlerine karşı açılan davalar. (m. 20A/1-a) 2. Acele kamulaştırma işlemlerine ilişkin davalarda ivedi yargılama usulü uygulanacaktır (m.20A/1-b) 3. Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK) tarafından alınan kararlara karşı açılan davalarda yine ivedi yargılama usulü uygulanacaktır (m. 20A/1-c) 4.2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu uyarınca yapılan satış, tahsis ve kiralama işlemleri de ivedi yargılama usulü uygulanacak davalardandır (m. 20A/1-d) 5. 2872 sayılı Çevre Kanunu uyarınca verilen idari yaptırım kararları (idari para cezaları ve faaliyetten men kararları) hariç olmak üzere çevresel etki değerlendirilmesi sonucunda alınan kararlar ivedi yargılama kapsamına alınmıştır. (m.20A/1-e) 6. Kentsel Dönüşüm davaları diye de bilinen 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca alınan Bakanlar Kurulu kararlarına karşı açılan davalarda ivedi yargılama usulü uygulanacaktır (m.20A/1-f) 7. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ile Ölçme, Seçme, Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılan merkezi ve ortak sınavlar, bu sınavlara ilişkin iş ve işlemler ile sınav sonuçları hakkında açılan davalardır (m.20/B). BİLGİN, Hüseyin / ERARSLAN, Yunus; "6552 Sayılı Kanunla 2577 sayılı Kanunda Yapılan Değişiklikler", *KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 1, S. 2, s. 122-132.

kararlar kesindir (m.20A/2-j; 20/B-1/h).

Ancak ilk derece mahkemesinin ivedi yargılama usulünde gördüğü bir davada bu usul uygulanarak verilen kararın temyiz edilmesi üzerine, ilgili Danıştay Dairesinin bu kararı ivedi yargılama kapsamında görmemesi ve bu nedenle bu kararı bozması halinde, ilk derece mahkemesince kararının ivedi yargılama usulüne tabi olduğu yönündeki görüşü ile önceki kararında ısrar edebilir. Burada ısrar edilen konu ivedi yargılama usulüne tabi davanın esası olmayıp dava hakkında ivedi yargılama usulü uygulanıp uygulanmayacağıdır⁵⁹.

E. İlk Derece Mahkemesi Sıfatıyla Danıştay'da Açılan Davalar

Danıştay dava dairelerinde ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülen davalara⁶⁰ karşı temyiz yoluna başvurulabilir (m.46/1). Bu davalara karşı doğrudan ilgili (vergi veya idari) dava daireleri kurullarına temyiz başvurusu yapılacaktır. Bu davalarda idari/vergi dava daireleri kurullarının vermiş olduğu kararlar da kesin kararlardır. Bu nedenle ilgili Kurullarca kararın bozulması halinde de ilk derece olarak davaya bakan Danıştay dairesince ilk kararında ısrar edilemeyecektir⁶¹. Bu kararlara karşı ilgili Danıştay Dairesinin direnme hakkı bulunmadığı için uyuşmazlığın bozma kararı doğrultusunda çözümlenmesi gerekmektedir⁶².

⁵⁹ DİDDK, 11/04/2016, E. 2016/1436, K. 2016/1499 sayılı kararı; Milli Eğitim Bakanlığı Taşra Teşkilatı Şube Müdürlüğü Görevde Yükselme Sözlü Sınavının iptali istemiyle açtığı bu davanın ise, madde hükmünde öngörülen "merkezi ve ortak sınav" kapsamında değerlendirilemeyeceği hakkında DİDDK, 04/02/2016 E. 2016/90, K. 2016/156 sayılı kararı.

⁶⁰ Danıştay'ın ilk derece sıfatıyla baktığı davalar; **a)** Cumhurbaşkanı kararları, **b)** Cumhurbaşkanınca çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri dışındaki düzenleyici işlemler, **c)** Bakanlıklar ve kamu kuruluşları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca çıkarılan ve ülke çapında uygulanacak düzenleyici işlemler, **d)** Danıştay İdari Dairesince veya İdari İşler Kurulunca verilen kararlar üzerine uygulanan eylem ve işlemler, **e)** Birden çok idare veya vergi mahkemesinin yetki alanına giren işler, **f)** Danıştay Yüksek Disiplin Kurulu kararları ile bu Kurulun görev alanı ile ilgili Danıştay Başkanlığı işlemlerine, karşı açılacak iptal ve tam yargı davaları ile tahkim yolu öngörülme-yen kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan idari davalardır. (2575 S.K. m. 24).

⁶¹ GÖZÜBÜYÜK, s. 522; CANDAN, s. 1043.

⁶² ÖZTÜRK, s. 1032; AKYILMAZ, Bahtiyar / SEZGİNER, Murat / KAYA, Cemil; *Türk İdari Yargılama Hukuku*, Savaş Yayınevi, Ankara 2018, s. 870.

VI. ISRAR KARARININ GÖRÜŞÜLECEĞİ DAVA DAİRELERİ KURULLARI

İsrar kararına karşı temyiz incelemesi yapacak olan Kurullar davanın türüne göre farklılık göstermektedir. Buna göre, dava konusu edilen uyuşmazlığın idare mahkemesi ve bölge idare mahkemesinin idari dava dairesi görevine giren bir konuya ilişkin olması halinde Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca, vergi mahkemeleri ve bölge idare mahkemesinin vergi dava dairesi görevine giren bir konuya ilişkin olması halinde ise Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunca çözümlenecektir.

A. İdari Dava Daireleri Kurulu

İdari dava daireleri kurullarının görevleri 2575 sayılı Kanununun 38. maddesinde ifade edilmiştir. Buna göre, İdari Dava Daireleri Kurulu idare mahkemelerince verilen ısrar kararlarını ve Danıştay İdari Dava Dairelerinde ilk derece mahkemesi olarak verilen kararları temyizen incelemektedir⁶³ (m.38/1-a,b). Burada ilk derece mahkemesi kararları denilmesine rağmen yukarıda da izah ettiğimiz üzere, istinaf başvuru yolunun getirilmiş olmasıyla birlikte artık İdari Dava Daireleri Kurulu idare mahkemelerince verilen ısrar kararları yanında Bölge İdare Mahkemeleri İdari Dava Dairelerinin temyiz yolu açık olan kararlarında vermiş oldukları ısrar kararını temyizen inceleyecektir. Yasa metninde değişiklik yapılarak Bölge İdare Mahkemelerinin idari dava daireleri ibaresi de madde metnine eklenmelidir.

Danıştay İdari Dava Dairelerinin oluşumunu iki ayrı başlık altında incelemek mümkündür. Zira, 6352 sayılı Kanunla getirilen geçici hükümle birlikte getirilen ve daha sonra 6372 sayılı Kanunla ve 696 sayılı KHK (7079 sayılı aynen kabul edilen Kanun) ile uzatılan süre ile 2022 yılına kadar idari dava daireleri sabitlenmiş ve artık uyuşmazlıklar bu Kurul tarafından çözümlenecektir⁶⁴. 2022 tarihinden sonra ise 2575 sayılı Kanunun 17. maddesi uygulanmaya başlayacaktır⁶⁵.

⁶³ ... dava dairesi olmayan Danıştay Birinci Dairesi kararının temyiz ya da itiraz yoluyla Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca incelenmesine olanak bulunmadığı hakkında DİDDK, 25/12/2017, E. 2017/3743, K. 2017/4541 sayılı kararı.

⁶⁴ Danıştay İdari Dava Daireleri her idari dava dairesinden en az bir üye olması kaydıyla 14 sabit üyeden oluşacaktır. Bu üyeler Başkanlık Kurulu tarafından görevlendirilecektir (Geçici madde 24/1-a). İdari Dava Dairelerinde görevlendirilen bu üye-

İdari Dava Daireleri Kurulundaki birikimleri eritme adına yapılan değişikliklerin iş yükünde azalmaya katkı sağlayıp sağlamadığını iş cetvellerine bakarak anlamak mümkündür. Mevcut iş yükü ile birlikte özellikle ısrar edilen kararların yıllara göre durumu aşağıda verilmiştir.

*** İdari Dava Daireleri Kurulunun 2012-2018 Yılları Arası Açılan, Karara Bağlanan ve Devreden Toplam Başvuru ile İsrar Edilen Dosyalarının Dağılımı⁶⁶**

ler Kurulda sürekli olarak görev yapacaklardır. Danıştay Genel Kurulu iş durumunu nazara alarak bu üyelerin kendi Dairelerindeki çalışmalara da katılmasına karar verebilir (Geçici madde 24/1-b). Hali hazırda Kurulun toplantı ve görüşme yeter sayısı da 11 olarak belirlenmiştir. Toplantıya katılan üyelerin oy çokluğu ile de karar alınacaktır (Geçici madde 24/1-c).

⁶⁵ İdari Dava Daireleri Kurulu, idari dava dairelerinin başkanları ile her idari dava dairesinden iki yıl için Başkanlık Kurulu tarafından görevlendirilen iki asıl ve iki yedek üyeden oluşacaktır (m. 17/1). İki yıllık süre sonunda Başkanlık Kurulunca idari dava daireleri kurulundaki üyelerin yarısı iki yıl süreyle yeniden görevlendirilirken, diğer yarısı kurulda daha önce görevlendirilmeyen üyeler arasından yenilenir (m.17/1). Asıl üyenin görevini geçici olarak yerine getirememesi durumunda ilgili daireden, zorunlu hallerde diğer dairelerden görevlendirilen yedek üye kurul toplantılarına katılır. Kurulların asıl veya yedek üyeliklerinde boşalma olması hâlinde Başkanlık Kurulu tarafından yedi gün içinde, kalan süreyi tamamlamak üzere yeni üye görevlendirilir (m.17/1). İdari Dava Daireleri Kurullarına Danıştay Başkanı başkanlık edebileceği gibi Başkan vekillerinden birisi de başkanlık edebilir. Danıştay Başkanı veya başkan vekillerinden birisinin bulunmaması halinde ise, Daire Başkanlarından en kıdemlisi kurula başkanlık edecektir (m. 17/2). İdari Dava Daireleri Kurulu için toplantı ve görüşme yeter sayısı on beştir (m. 17/3). Toplantılarda hazır bulunanların çift sayıda olması yani 16 kişinin tamamının katılması halinde en kıdemsiz üye Kurul toplantısına katılamayacaktır (m.17/4). Kurulda kararlar oy çokluğu ile alınacaktır (m. 17/5).

⁶⁶ Danıştay internet sitesi ve UYAP kayıtları esas alınarak hazırlanmıştır.

YIL	TÜRÜ	YENİ GELEN	KARARA BAĞLANAN	ERTESİ YILA DEVREDEN
2018	Toplam Dava ⁶⁷	7011	5889
	<i>İsrar Edilen</i>	284	915	559
2017	Toplam Dava		6500	7176
	<i>İsrar Edilen</i>	360	1189	893
2016	Toplam Dava		5470	8327
	<i>İsrar Edilen</i>	1027	902	1723
2015	Toplam Dava		5710	6334
	<i>İsrar Edilen</i>	1249	1444	1598
2014	Toplam Dava		5332	6893
	<i>İsrar Edilen</i>	1397	1494	1793
2013	Toplam Dava		4771	6361
	<i>İsrar Edilen</i>	1231	1206	1890
2012	Toplam Dava		4669	6386

Yukarıda yer verilen tablo incelendiğinde, İdari Dava Daireleri Kurulu önüne gelen davaların önemli bir kısmını ısrar kararları oluşturmaktadır. İsrar dışında görüşülen davalar ise, ilk derece yargılama yeri olarak Danıştay'da görülen davaların temyiz ve Danıştay'da 20.07.2016 tarihinden önce karara bağlanan davalardaki karar düzeltme istemleridir. İdari Dava Dairelerinin yapısındaki değişikliklere paralel olarak Kurulda karara bağlanan dosya sayısında bir artış ve devreden dosya sayısında azalma olduğu görülmektedir.

⁶⁷ Toplam dava sayısı ile kast edilen husus, o yıl içinde İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından önüne gelen uyuşmazlıklar toplamı olup bu uyuşmazlıklar içerisinde ısrar edilen kararlarla birlikte ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştay'da açılan davalarda verilen kararlara karşı yapılan temyiz başvuruları da bulunmaktadır.

Öte yandan istinaf yargılama sistemine geçildikten sonra ise ısrar edilen karar sayısında düşüş yaşandığı ve daha önceki (istinaf uygulamasına geçilmeden önceki) yıllara göre yaklaşık yüzde 80'ine kadar azaldığı görülmektedir. İstinaf uygulamasına bağlı olarak temyize giden dosya sayısının azalmasına bağlı olarak ısrar edilen dosya sayısı da azalmıştır. Özellikle ısrar edilen dosyaların karara bağlanması süresinde oldukça olumlu bir sonuç ortaya çıkmış ve devreden ısrar edilen dosya sayısı oldukça azalmıştır.

B. Vergi Dava Daire Kurulu

2575 sayılı Kanununun 38. maddesinde Vergi Dava Daireleri Kurulunun görevlerinin neler olduğu ifade edilmiştir. Buna göre, Vergi Dava Daireleri Kurulu vergi mahkemelerince verilen ısrar kararlarını ve Danıştay Vergi dava Dairelerinde ilk derece mahkemesi olarak verilen kararları temyizen incelemektedir⁶⁸ (m.38/2-a,b). Burada ilk derece mahkemesi kararları denilmesine rağmen yukarıda da izah ettiğimiz üzere, istinaf başvuru yolunun getirilmiş olmasıyla birlikte artık Vergi Dava Daireleri Kurulu vergi mahkemelerince verilen ısrar kararları yanında Bölge İdare Mahkemeleri Vergi Dava Dairelerinin temyiz yolu açık olan kararlarında vermiş oldukları ısrar kararını temyizen inceleyecektir. Yasa metninde değişiklik yapılarak Bölge İdare Mahkemelerinin vergi dava daireleri ibaresi de madde metnine eklenmelidir.

⁶⁸ Vergi Dava Daireleri Kurulu ise vergi dava dairelerinin başkanları ile her vergi dava dairesinden iki yıl için Başkanlık Kurulu tarafından görevlendirilen üç asıl ve üç yedek üyeden oluşur. İki yıllık süre sonunda Başkanlık Kurulunca, bu üyelerin yarısı iki yıl süreyle yeniden görevlendirilirken diğer yarısı Kurulda daha önce görevlendirilmeyen üyeler arasından seçilir. Kurullarda görevlendirilen asıl üyeler, üst üste en fazla iki dönem görevlendirilebilir. Asıl üyenin görevini geçici olarak yerine getirememesi durumunda ilgili daireden, zorunlu hallerde diğer dairelerden görevlendirilen yedek üye kurul toplantılarına katılır. Kurulların asıl veya yedek üyeliklerinde boşalma olması hâlinde Başkanlık Kurulu tarafından yedi gün içinde, kalan süreyi tamamlamak üzere yeni üye görevlendirilir (m. 17/1). Vergi Dava Daireleri Kuruluna da Danıştay Başkanı veya vekillerinden biri; bunların yokluğunda daire başkanlarından en kıdemlisi başkanlık edecektir (m. 17/2). Vergi Dava Daireleri Kurulu için toplanma ve karar alma yeter sayısı on birdir (m.17/3). Kurul toplantıya katılanların yarısından bir fazlasının aynı yönde oy kullanması halinde (oy çokluğu ile) karar alır (m. 17/5). Kurul toplantısı için on bir kişinin varlığı yeterli olmakla birlikte toplantıya katılan üyelerin sayısının çift sayıda olması durumunda ise en kıdemsiz üye kurul toplantısına katılmayacaktır (m.17/4).

Vergi Dava Daireleri Kurulundaki birikimleri eritme adına yapılan değişikliklerin iş yükünde azalmaya katkı sağlayıp sağlamadığını iş cetvellerine bakarak anlamak mümkündür⁶⁹. Mevcut iş yükü ile birlikte özellikle ısrar edilen kararların yıllara göre durumuna bu başlık altında ele alınmıştır.

*** Vergi Dava Daireleri Kurulunun 2012-2018 Yılları Arası Açılan, Karara Bağlanan ve Devreden Toplam Başvuru ile İsrar Edilen Dosyalarının Dağılımı⁷⁰**

YIL	TÜRÜ	YENİ GELEN	KARARA BAĞLANAN	ERTESİ YILA DEVREDEN
2018	Toplam Dava	1239	1082	286
	<i>İsrar Edilen</i>	846	713	236
2017	Toplam Dava	714	643	129
	<i>İsrar Edilen</i>	504	448	103
2016	Toplam Dava	1371	643	58
	<i>İsrar Edilen</i>	791	812	47
2015	Toplam Dava	1087	1064	75
	<i>İsrar Edilen</i>	676	647	68
2014	Toplam Dava	1257	1430	52
	<i>İsrar Edilen</i>	794	964	39
2013	Toplam Dava		1004	223
	<i>İsrar Edilen</i>		225	209
2012	Toplam Dava		656	314

⁶⁹ Vergi Davalarının dağılımı ve Danıştay Dava Daireleri ile Vergi Dava Daireleri Kurulunun iş yükü ve bu konudaki istatistik ve tespitler için bkz. ÜSTÜN, Ümit Süleyman; *Nasıl Bir Vergi Denetimi ve Vergi Yargısı*, Beta Yayınları, İstanbul 2013, s. 128 vd.

⁷⁰ Danıştay internet sitesi ve UYAP kayıtları esas alınarak hazırlanmıştır.

Yukarıda yer verilen tablo incelendiğinde, Vergi Dava Daireleri Kurulu önüne gelen davaların çok önemli bir kısmını ısrar kararlarının oluşturduğu, ısrar kararları dışında görüşülen davaların ise, ilk derece olarak Danıştay'da görülen davaların temyiz ve ilk derece olarak Danıştay'da 20.07.2016 tarihinden önce karara bağlanan davalardaki karar düzeltme istemleri olduğu, Vergi Dava Dairelerinin yapısındaki değişikliklere paralel olarak Kurulda karara bağlanan dosya sayısında bir artış devreden dosya sayısında azalma olduğu görülmektedir.

Öte yandan istinaf kanun yolu uygulanmaya başladıktan sonra ise ısrar edilen karar sayısı oldukça azalmış ve daha önceki (istinaf uygulamasına geçilmeden önceki) yıllara göre benzer sayılarda kalmıştır. Özellikle ısrar edilen dosyaların karara bağlanma süresi kısalmış ve devreden ısrar edilen dosya sayısı oldukça azalmıştır. Vergi Dava Daireleri Kurulu tarafından ısrar kararları İdari Dava Daireleri Kuruluna göre daha hızlı süre içerisinde karara bağlanmakta olup, adil yargılanma kapsamında makul sürede yargılanma hakkı korunmaktadır.

VII. ISRAR KARARLARI HAKKINDAKİ TEMYİZ İNCELEMESİ, KURULLARCA VERİLECEK OLAN KARAR TÜRLERİ VE BU KARARLARA UYMA MECBURİYETİ

A. İsrar Kararının Temyiz İncelemesi Sonucu Verilecek Kararlar

İlk derece mahkemeleri ve bölge idare mahkemesi ısrar kararlarının temyizi üzerine verilebilecek olan kararlar da 2577 sayılı Kanununun 49. maddesinde⁷¹ düzenlenmiştir. İsrar kararlarına karşı yapılan temyiz

⁷¹ *Temyiz incelemesi üzerine verilecek kararlar:* – 1. Temyiz incelemesi sonunda Danıştay; a) Kararı hukuka uygun bulursa onar. Kararın sonucu hukuka uygun olmakla birlikte gösterilen gerekçeyi doğru bulmaz veya eksik bulursa, kararı, gerekçesini değiştirerek onar. b) Kararda yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmayan maddi hatalar ile düzeltilmesi mümkün eksiklik veya yanlışlıklar varsa kararı düzelterek onar. 2. Temyiz incelemesi sonunda Danıştay; a) Görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olması, b) Hukuka aykırı karar verilmesi, c) Usul hükümlerinin uygulanmasında kararı etkileyebilecek nitelikte hata veya eksikliklerin bulunması, sebeplerinden dolayı incelenen kararı bozar. 3. Kararların kısmen onanması ve kısmen bozulması hâllerinde kesinleşen kısım Danıştay kararında belirtilir. 4. Danıştay'ın ilk derece mahkemesi olarak baktığı davaların temyizen incelenmesinde bu madde ile ısrar hariç 50 nci madde hükümleri kıyasen uygulanır. 5. Temyize konu edilen kararı veren ya da karara katılan hâkim aynı davanın temyiz incelemesinde görev alamaz.

başvurusu üzerine yapılan inceleme sonucunda ilgili Kurullar tarafından onama, gerekçe değiştirerek onama, düzelterek onama, bozma veya kısmen onama, kısmen bozma kararları verebilecektir⁷². İsrar kararının temyizi üzerine ilgili kurullar tarafından verilen kararlar aslında ilk derece mahkemesi ile Danıştay ilgili Dairesi arasında bir nevi hakemlik yapılmakta ve ilk derece mahkemesi ile Danıştay dairesinin verdiği kararların hangisinde hukuki isabet olduğunun tespiti yapılmaktadır⁷³. İsrar hakkında ilgili Kurul tarafından temyiz incelemesinde verilen karar (ısrar eden mahkeme bakımından) kesin nitelikte olup aynı zamanda bağlayıcıdır⁷⁴. Bu karara karşı yeniden bir ısrar yoluna da başvurulamaz⁷⁵.

1. Onama Kararı

Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulları bölge idare mahkemesi veya ilk derece mahkemeleri kararını hukuka ve usule uygun bulması halinde onama kararı verecektir (m.49/1-a). Kurullar önüne gelen başvuruyu inceler ve istinaf dairesi/ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulursa temyiz başvurusunu reddederek istinaf dairesi/ilk derece mahkemesi kararını onayacaktır. Onama kararı ile birlikte artık ilk derece mahkeme ve/veya istinaf dairesi kararı da kesinleşecektir⁷⁶. Bu karara karşı başkaca herhangi bir başvuru yolu kalmayacaktır.

⁷² ÇAĞLAYAN, İdari Yargılama, s. 807.

⁷³ CANDAN, s. 1046; İdari Dava Daireleri Kurulunun önüne gelen ısrar kararına karşı yapılan temyiz başvurusunda ilk derece mahkemesi ile ilgili Danıştay Dairesi arasında hakem vazifesi görmeyeceği ve işin esası hakkında kendisinin bir karar vermesi gerektiği, Kanunen bir temyiz merci olarak öngörüldüğü için normal bir temyiz incelemesi gibi bütün hususları ile dosyanın incelenmesi gerektiği yönünde Üye Ali Ulusoy tarafından yazılan azlık oyu için bkz. DİDDK, E. 2010/780, K. 2013/4266 sayılı kararı.

⁷⁴ HONDU, s. 52; ÇAĞLAYAN, İdari Yargılama, s. 807; AKYILMAZ / SEZGİNLER / KAYA, İdari Yargılama, s. 873; YILDIRIM / ÇINARLI, s. 298.

⁷⁵ ÖZTÜRK, İlhami; "İdari Yargıda Temyiz İncelemesinin Usulü Kazanılmış Haklar Bakımından Sınırlandırılması" *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XII, Y. 2008, s. 1031.

⁷⁶ *İdare Mahkemesince verilen kararın usul ve hukuka uygun bulunduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte olmadığı anlaşıldığından, davalı idarelerin temyiz isteminin reddine, Muğla 2. İdare Mahkemesi'nin 27.04.2018, E. 2017/1532, K. 2018/948 sayılı ısrar kararının onanması hakkında DİDDK, 14.11.2018, E. 2018/2140, K. 2018/4780 sayılı kararı; DİDDK, 26.06.2018, E. 2018/1913, K. 2018/3581*

Ancak 20 Temmuz 2016 tarihinden önce verilen kararlar için karar düzeltme yolu devam edeceği için bu tarihten önce verilen dosyalar için karar aleyhine olan tarafın karar düzeltme yoluna başvuru hakkı bulunmaktadır⁷⁷. Karar aleyhine olan taraf bu karara karşı ancak temel insan haklarından biri ihlal edildiği gerekçesiyle Anayasa Mahkemesine ve sonrasında AİHM bireysel başvuru yapabilir.

Kurulların onama kararı ile birlikte istinaf dairesince veya ilk derece mahkemesince verilen kararın hukuka ve usule uygun olduğu ortaya konulmuş olmaktadır. İstinaf dairesi veya ilk derece mahkemesi kararı dava konusu işlemin iptali yönünde ise, onama kararı ile dava konusu işlemin hukuka aykırılığı bir kere daha vurgulanmış olmakta iken istinaf dairesi veya ilk derece mahkemesi kararı davanın reddi yönünde ise, onama kararı ile dava konusu işlemin hukuka uygunluğu da vurgulanmış olmaktadır.

Kurullar kararda yeniden yargılamayı gerektirmeyen maddi hatalar ile düzeltilmesi mümkün olan eksiklik veya yanlışlıklar varsa kararı düzelterek onayabilir (m.49/1-b). Özellikle Danıştay yönünden düzelterek onama usulünün getirilmesi uygulamada bozma yoluyla gelen ve yeni esas numarası olan dosya sayısını azaltacaktır. İlk derece mahkemesi ya da istinaf dairesi kararının hüküm fıkrasında belirtilen kanuni faizin başlangıcı, avukatlık ücreti miktarı, hesap hataları, yazım hataları nedeniyle kararların bozulmasının önüne geçilmiş olacaktır.

Kurul, önüne gelen ısrar kararının sonucunu hukuka uygun bulunmakla birlikte gösterilen gerekçeyi doğru bulmaz veya eksik bulursa gerekçe değiştirerek kararı onayabilir⁷⁸. Bu kararlar istinaf dairesi veya

sayılı kararı; DVDDK, 26.12.2018, E. 2018/1165, K. 2018/1070 sayılı kararı; DVDDK, 26.12.2018, E. 2018/1124, K. 2018/1068 sayılı kararı; DVDDK, 14.11.2018, E. 2018/1034, K. 2018/939 sayılı kararı; DVDDK, 5.12.2018, E. 2018/755, K. 2018/987 sayılı kararı; DVDDK, 21.6.2018, E. 2018/477, K.2018/417 sayılı kararı; DİDDK, 17.10.2018, E. 2017/3694, K. 2018/4237 sayılı kararı; DİDDK, 06.04.2017, E. 2014/276, K. 2017/1574 sayılı kararı.

⁷⁷ ... davacının temyiz isteminin reddine, Afyonkarahisar İdare Mahkemesi'nin 22.08.2017, E. 2017/735, K. 2017/882 sayılı ısrar kararının onanması kararın tebliğ tarihini izleyen 15 gün içinde karar düzeltme yolu açık olduğu hakkında, DİDDK, 01.11.2018, E. 2017/3817, K. 2018/4439 sayılı kararı.

⁷⁸ YILDIRIM / ÇINARLI, s. 298; Tasfiyesi tamamlanmış şirket adına düzenlenen ödeme emrine karşı, şirket ortağı olan davacı tarafından, kendi adına yetki verdiği avukat olan vekil

ilk derece mahkemesi kararının sonucu değişmemektedir. Ancak incelenen ısrar kararının sadece gerekçesi değişmektedir. Kurul tarafından ısrar kararındaki gerekçeye bağlı kalınmaksızın sonucu itibarıyla karar doğru bulunarak temyiz isteminin (gerekçe değiştirilerek) reddine de karar verilebilmektedir⁷⁹.

aracılığıyla açılan davanın incelenmeksizin reddi yolunda verilen vergi mahkemesi ısrar kararı, davacı tarafından temyiz edilmesi üzerine Münfesih şirket adına düzenlenen ödeme emrinin sırf kendisine tebliğ edilmiş olması davacıyı, söz konusu ödeme emrinin muhatabı yapmayacağı gibi ödeme emri içeriği amme alacağının kendisinden tahsili sonucunu doğurmayacağından ve şirket adına düzenlenen ödeme emrine karşı davacının dava açma ehliyeti bulunmadığından, ehliyet yönünden reddi gereken davanın incelenmeksizin reddi yolunda verilen ısrar kararında, sonucu itibarıyla hukuka aykırılık görülmemiş ve temyiz isteminin reddi hakkında DVDDK, 21.6.2018, E. 2018/343, K. 2018/413 sayılı kararı.

⁷⁹ İstanbul 3. Vergi Mahkemesi, 19.12.2014, E. 2013/2528, K. 2014/2817 sayılı kararıyla; tarhiyatın dayanağı takdir komisyonunun atıfta bulunduğu vergi tekniği raporunun ihbarname ekinde tebliğ edilmemesinin esasa etkili bir şekil hatası olduğu ve davacının savunma hakkını kısıtladığı gerekçesiyle vergilendirmeyi kaldırıldığı davalı idarenin temyiz istemini inceleyen Danıştay 3. Dairesi, 11.10.2017, E. 2016/5119, K. 2017/6947 sayılı kararıyla; vergi tekniği raporu ihbarnameye bağlanarak davacıya tebliğ edilmemiş ise de ihbarnamenin tebellüğünden itibaren dava açma süresi içinde vergilendirme işlemine karşı dava açılıp uyumsuzluk yargı mercine taşınarak idarenin bütün iddia ve işlemlerine karşı itiraz etme imkanı elde edilmesi ve vergi yargılamasında dava açma süresine eşit olan savunma süresinde davacının idarece öne sürülen iddialara karşı savunmada bulunması imkanının varlığı karşısında, silahların eşitsizliği nedeniyle hak arama hürriyeti bağlamında savunma hakkının ihlal edildiğinden söz edilemeyeceği gerekçesiyle, uyumsuzluğun esası incelenerek karar verilmek üzere kararı bozduğu ancak İstanbul 3. Vergi Mahkemesi, 21.6.2018, E. 2018/798, K. 2018/1845 sayılı kararıyla; aynı hukuksal nedenler ve gerekçeyle ilk kararında ısrar etmesi üzerine olayda, 2007 vergilendirme dönemi matrahının tespiti için zamanaşımının dolmasına çok kısa süre kala 17.12.2012 tarihinde takdir komisyonuna sevk edilen davacı adına, 20.5.2010 tarihli vergi tekniği raporunu dayanak alan takdir komisyonunun 24.6.2013 tarihli kararı uyarınca tarhiyat yapılmış olup cezalı tarhiyatın esas itibarıyla, tanzim edilen rapora dayandığı açık olup matrah takdiri amacı dışında, zamanaşımını durdurma saikiyle takdir komisyonu başvurulduğundan, ortada bir takdir komisyonu kararının bulunması, tarhiyatın, söz konusu rapora göre yapıldığı gerçeğini değiştirmedığından, 20.5.2010 tarihli rapora dayanılarak 2007 yılı için yapılan tarhiyata ilişkin vergi ve ceza ihbarnamelerinin 23.8.2013 tarihinde tebliğ edilmiş olması karşısında, tarhiyatı kaldıran vergi mahkemesi ısrar kararında sonucu itibarıyla hukuka aykırılık görülmediğinden temyiz isteminin reddine karar verildiği hakkında DVDDK, 26.12.2018, E. 2018/1167, K. 2018/1074 sayılı kararı; bir kısım yükümlülüklerin yerine getirilmediği ve olayda, dönem matrahının re'sen takdirini gerektiren re'sen tarh sebeplerinin gerçekleştiği sonucuna ulaşılmakla birlikte, sahte belge düzenleyerek komisyon geliri elde edildiğini ortaya koyacak yeterlilikte somut tespit bulunmadığından, tarhiyatın kaldırılması yolundaki vergi mahkemesi ısrar kararında sonucu itibarıyla hukuka aykırılık görülmediğinden temyiz isteminin reddi hakkında DVDDK, 05.12.2018, E. 2018/1077, K. 2018/967 sayılı kararı.

2. Bozma Kararı

Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulları tarafından bölge idare mahkemesi veya idare/vergi mahkemelerinin ısrar kararı hakkında çeşitli durumlarda bozma kararı verilmektedir. Buna göre; görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olunması halinde temyize konu karar bozulacaktır (m.49/2-a). İşin esasında hukuka aykırı olarak karar verilmiş olması halinde de temyize konu karar bozulacaktır (m.49/2-b). Usul hükümlerinin uygulanmasında kararı etkileyebilecek nitelikte hata veya eksikliklerin bulunması halinde temyize konu karar bozulacaktır (m.49/2-c). Kurullar temyize konu kararı kısmen onayıp kısmen bozabilir. Kararın kısmen onanması ve kısmen bozulması halinde onanarak kesinleşen kısmın Danıştay kararında belirtilmesi gerekmektedir (m.49/3). Böylece mahkemece artık onanan kısım hakkında bir hüküm kurulmayacaktır. Mahkeme kararının, Danıştay ilgili dairesince kısmen bozulması, kısmen onanması halinde, onanan kısım yönünden ikinci defa hüküm kurulması mümkün değildir⁸⁰.

Danıştay Dairesinin bozma kararına karşı ısrar kararı verilmesi halinde İlgili Kurullarca Danıştay Dairesinin bozma gerekçesine katılması halinde ilk derece mahkemesince verilen ısrar kararının bozulmasına karar verecek ve kendisi ayrıca bir gerekçe yazmayacaktır⁸¹. İlgili Kurul

⁸⁰ D.2.D, 27.9.2011, E. 2008/1417, K. 2011/3818, DD, S. 130,s. 349-351; *İdare mahkemele-rince verilen nihai kararların temyizen incelenmesi sonucu Danıştay'ca verilen bozma kararındaki hüküm fıkrası, mahkeme kararının bozulmasına yönelik olup, dava konusu işlemin iptali veya davanın reddi sonucunu doğurmadığından, verilen bozma kararının idarece uygulanacak bir karar niteliğinde olmadığı* hakkında D.5.D, 22.5.2011, E. 2010/3275, K. 2011/2757, DD, S. 129, s. 370-372; *İdare Mahkemesi'nin 24.06.2011 günlü, E. 2009/904, K. 2011/855 sayılı kararının Danıştay 10. Dairesi'nin 30.04.2015 günlü, E. 2011/8988, K. 2015/2187 sayılı kararı ile bozulması üzerine, yalnızca maddi tazminat isteminin kabulüne ilişkin kısımda ısrar edilmiş ise de, davalı idarenin temyiz isteminin ısrar kararıyla birlikte İdare Mahkemesi kararının manevi tazminat isteminin kısmen kabulüne ilişkin kısmına karşı da olduğu dikkate alındığında, davanın süresi içerisinde açılıp açılmadığına ilişkin usule yönelik değerlendirme davacıların her iki (maddi ve manevi) tazminat istemi için de yapılması gerektiğinden, DİDDK'ca verilen bozma kararının, kararın bütününe yönelik olması nedeniyle, bozma kararı üzerine İdare Mahkemesi'nce, yukarıda belirtilen gerekçeler doğrultusunda davacıların maddi ve manevi tazminata konu her iki istemi yönünden yeniden karar verilmesi gerektiği* hakkında DİDDK, 24.05.2018, E. 2016/2597, K. 2018/2513 sayılı kararı.

⁸¹ *Danıştay 3.Dairesinin kararının dayandığı aynı hukuksal nedenler ve gerekçe uyarınca temyiz isteminin kabulü ile İstanbul 3. Vergi Mahkemesinin 18.9.2018 gün ve E.*

ilk derece mahkemesi kararını bozarken ilgili Daire kararına katılmayarak kendisi yeni bir gerekçe ile de kararı bozabilir⁸². Nitekim İdari Dava Dairesi bir kararında; "İdare mahkemesince açılan tazminat davasında kısmen kabul kısmen davanın reddine karar verilmiş ve bu kararın temyizi üzerine de Danıştay İlgili Dairesince uyuşmazlık konusu olayda bilirkişi incelemesi yaptırılarak kusur durumu tespit edilerek karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle dosyanın bozulması üzerine, ilk derece mahkemesinin vermiş olduğu ısrar kararı üzerine, Kurul, gerek ilk derece mahkemesi gerekçesine gerekse Danıştay Dairesinin bozma gerekçesine katılmayarak, dava dilekçesinin reddi gerektiği" gerekçesiyle ilk

2018/1332, K. 2018/2240 sayılı ısrar kararının bozulmasına ilişkin DVDDK, 26.12.2018, E. 2018/1163, K. 2018/1028 sayılı kararı; Benzer şekilde DİDDK, 11.10.2018, E. 2016/5368, K. 2018/4083 sayılı kararı; DİDDK, 17.10.2018, E. 2016/5291, K. 2018/4164 sayılı kararı; DİDDK, 28.06.2018, E. 2016/2974, K. 2018/3783 sayılı kararı; DİDDK, 11.06.2018, E. 2016/860, K. 2018/3131 sayılı kararı; DVDDK, 24.5.2017, E. 2017/219, K. 2017/271 sayılı kararı.

- ⁸² YILDIRIM, Türk İdari Rejimi, s. 351; *silahların eşitsizliği nedeniyle hak arama hürriyeti bağlamında savunma hakkının ihlal edildiğinden söz edilemeyeceği gerekçesiyle, işin esası incelenerek yeniden karar verilmek üzere kararın bozulması ve anılan kararda ilk derece mahkemesince dayanağı takdir komisyonunun atıfta bulunduğu vergi tekniği raporunun ihbarname ekinde tebliğ edilmemesinin esasa etkili bir şekil hatası olduğu ve davacının savunma hakkını kısıtladığı gerekçesiyle ısrar edilmesi üzerine Vergi Dava Daireleri Kurulu 3. Dairenin gerekçesine de katılmayarak dava konusu tarhiyat, takdir komisyonu kararına dayandığından, uyuşmazlık hakkında karar verilebilmesi için öncelikli olarak davacı hakkında, dönem matrahının re'sen takdirini gerektiren hukuki sebeplerin bulunup bulunmadığının ortaya konulması gerekmektedir. Re'sen tarh sebebinin varlığının tespiti halinde ise vergilendirmeye esas alınan tarh matrahının hukuka uygun olup olmadığı yönünden yapılacak inceleme ve değerlendirmede varılacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken; savunma hakkının kısıtlandığı gerekçesiyle tarhiyatın kaldırılması yolunda verilen kararın bozulması gerektiği hakkında DVDDK, 26.12.2018, E.2018/1100, K.2018/1078 sayılı kararı; DVDDK, 26.12.2018, E.2018/203, K.2018/1059 sayılı kararı; İlk derece mahkemesince davacı ve davalı Üniversite arasında imzalanmış olan taahhüt ve kefalet senedinin, özel hukuk alanında tesis edilmiş bir sözleşme olması nedeniyle, davanın görüm ve çözümünde adli yargının görevli olduğu gerekçesiyle davanın görev yönünden reddine" karar verilmesi ve bu kararın temyizi üzerine Danıştay Dairesince uyuşmazlığın çözümünde idari yargı yerinin görevli olduğu" gerekçesiyle bozulmuş ise de; İdare Mahkemesi, bozma kararına uymayarak ilk kararında ısrar edildiği, bunun üzerine Kurul tarafından da, davanın idari yargı görev alanı içinde kaldığı kabul edilmekte birlikte, davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olmadığı ve ilgili hakkında hukuki bir sonuç doğurmadığının anlaşılması sebebiyle, 2577 sayılı Kanun'un 15. maddesinin 1/b fıkrası uyarınca davanın esasının incelenmesinin hukukten mümkün olmadığına" hükmedilmiştir. DİDDK, 04.04.2018, E. 2015/2456, K. 2018/1519 sayılı kararı; DVDDK, 28.2.2018, E. 2018/9, K. 2018/100 sayılı kararı.*

derece mahkemesi kararını bozmuş ve dosyayı ilk derece mahkemesine iade etmiştir⁸³. Yine davacının vefat etmiş olması nedeniyle 2577 sayılı Kanununun 26. maddesi uyarınca dosyanın işlem den kaldırılmasına karar verilmesi⁸⁴ amacıyla ısrar kararı bozulmaktadır⁸⁵.

Israr kararının davalı idare tarafından temyiz edilmesinden önce davacının davasından feragat etmesi halinde de bu gerekçe ile ısrar kararının bozulmasına karar verilmektedir⁸⁶. Aynı şekilde ısrar kararına konu davanın tarafı olmayan kişilerin hak ve menfaatlerini ihlal edeceği durumlarda bu kişilere davanın ihbar edilmesi gerektiği gerekçesiyle (Danıştay ilgili Dairesi bozma kararındaki görüşünden de farklı gerekçe ile) ilk derece mahkemesi kararı da bozulabilmektedir⁸⁷.

⁸³ "Mahkemesince, davacıların uğrandığını ileri sürdükleri zararın neye ilişkin olduğu, hangi zararın tazmininin istenildiği ve bu zararı ortaya koyan bilgi ve belgelerin bulunup bulunmadığı belirlenerek davanın konusu açıklığa kavuşturulmak suretiyle bir karar verilmesi gerekirken, dava dilekçesindeki talebe göre mevcut durumda hükme esas alınabilecek nitelikte olmayan rapor esas alınarak verilen kararda hukuki isabet görülmediği" hakkında DİDDK, 24.05.2018, E. 2017/524, K. 2018/2510 sayılı kararı.

⁸⁴ Aile hekimine verilen ihtar cezası idarece ortadan kaldırıldığı gerekçesiyle verilen KVYO kararının temyizi üzerine idarece cezanın kaldırıldığı kabul edilmemesi nedeniyle Danıştay Dairesince bu kararın bozulması üzerine ilk derece mahkemesince ilk kararında ısrar edilmesi üzerine, ısrar karardan önce davacının da vefat ettiğinin anlaşılması nedeniyle Kurul tarafından ilk derece ve Danıştay dairesi kararına uyulmayarak her iki gerekçeden farklı olarak Mahkemece 2577 sayılı Yasanın 26. maddesi uyarınca işlem yapılması gerekirken, bu husus gözardı edilerek esastan karar verilmesinde hukuka uygunluk görülmediği hakkında DİDDK, 30.05.2018, E.2016/1391, K.2018/2736 sayılı kararı; İşlemden kaldırma konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. BİLGİN, Hüseyin; "İdari Yargılama Hukukunda Davanın Açılmamış Sayılmasına" *Adalet Dergisi*, S. 35, s. 86-106; ÇALIŞKAN, Ahmet Ziya; *İdari Yargıda Tarafların Değişmesi*, Adalet Yayınevi, Ankara 2012, s. 7.

⁸⁵ DİDDK, 04.12.2017, E. 2015/2729, K.. 2017/4130 sayılı kararı.

⁸⁶ ... davadan feragat edildiği bildirildiğinden, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 74'üncü maddesi uyarınca davadan feragat konusunda vekile açıkça yetki verilip verilmediği araştırılarak, feragatin şartları da değerlendirilmek suretiyle davacının talebi hakkında karar verilmek üzere, ısrar kararının bozulması hakkında DVDDK, 23.10.2018, E. 2018/325, K. 2018/762 sayılı kararı; ... davadan feragat edildiği anlaşıldığından, taraflar arasında uyumsuzluğu sona erdiren bu beyanın dikkate alınarak, feragat nedeniyle Mahkemece yeniden bir karar verilmesi gerektiği hakkında DİDDK, 30.05.2018, E. 2017/2397, K. 2018/2761 sayılı kararı; DVDDK, 11.4.2018, E. 2018/133, K. 2018/226 sayılı kararı.

⁸⁷ YILMAZOĞLU, s. 925; ... eğitim programına alınmayarak yerine Binbaşı ... ve Yüzbaşı ..'nın katılmasına ilişkin olarak tesis edilen Maliye Bakanlığı işleminin iptali istemiyle açılan davanın sonucunda eğitim programına kabul edilen kişilerin menfaatlerinin etkileneyeceği açık olduğundan, İdare Mahkemesince, davanın, bu davanın sonucundan doğrudan etkile-

İdari Dava Daireleri Kurulu konuya ilişkin bir uyuşmazlıkta, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. maddesinde, bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda ...bilirkişi, keşif, delillerin tespiti... hallerinde Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerinin uygulanacağı, ancak, davanın ihbarı ve bilirkişi seçiminin Danıştay, mahkeme veya hâkim tarafından re'sen yapılacağı hükme bağlandığından davanın sonucunda verilecek bir iptal kararının, üçüncü kişilerin menfaatini etkileyeceği açık olduğundan, İdare Mahkemesince, davanın adı geçene ihbarı yapıldıktan sonra bir karar verilmesi gerektiği ifade edildiği halde; bazı davalarda verilen ret kararı usul ve hukuka uygun bulunarak Kurulca onandığından, bu aşamada ihbar yapılmamasının bozma nedeni olarak kabul edilemeyeceği sonucuna varılarak temyiz istemi reddedilmiştir⁸⁸.

İsrara konu kararın görüşme tutanağındaki imza sahibi kişiler ile karardaki ismi yazılı olan kişilerin farklı kişiler olması da bozma sebepleri arasında yer almaktadır⁸⁹. Aynı şekilde ısrara konu edilen kararın hüküm fıkrası ile görüşme tutanağı arasında farklılık bulunması da bozma nedeni olarak görülmüştür⁹⁰. Yine dilekçe ret kararı üzerine süre-

necek olan ... ve ..'ya ihbarı yapıldıktan sonra bir karar verilmesi gerektiği hakkında DİDDK, 16.05.2018, E. 2016/2127, K. 2018/2428 sayılı kararı; Av. ... hakkında soruşturma izni verilmemesine ilişkin işlemin iptalinin istenildiği ve davanın sonucundan Av. ... ve Av. ... isimli kişilerin menfaatinin etkileneneği açık olduğundan, davanın, bu davanın sonucundan doğrudan etkilenenecek olan kişilere ihbarı yapıldıktan sonra bir karar verilmesi gerekirken, adı geçen şahıslara davanın ihbarı yapılmadan uyuşmazlığın esasına girilerek karar verilmesinde hukuka uyarlık görülmediği hakkında DİDDK, 18.04.2018, E. 2016/1980, K. 2018/1909 sayılı kararı; DİDDK, 12.04.2018, E. 2016/638, K. 2018/1783 sayılı kararı; ... yerine yapılan atamanın iptali istemiyle açılan davada atanan kişiye ihbar yapıldıktan sonra karar verilmesi gerektiği hakkında DİDDK, 02.05.2018, E. 2016/2865, K. 2018/2121 sayılı kararı; Konuya ilişkin diğer örnekler için bkz. YILMAZOĞLU, s. 925-930.

⁸⁸ DİDDK, 29.01.2018, E. 2015/2811, K. 2018/128 sayılı kararı.

⁸⁹ *İsrar kararındaki görüşme tutanağındaki imzalar ile karardaki imzaların aynı kişilere ait olması gerektiği hakkında DİDDK, 12.04/2018, E. 2016/4095, K. 2018/1926 sayılı kararı; ... üyelerden birisinin ıslak veya güvenli elektronik imzası bulunmaksızın düzenlenen görüşme tutanağına dayanılarak verilen ısrar kararının, usule uygun olarak oluşmadığı hakkında DVDDK, 05.7.2017, E. 2017/188, K. 2017/370 sayılı kararı; DVDDK, 30.11.2016, E. 2016/1303, K. 2016/1100 sayılı kararı.*

⁹⁰ *... görüşme tutanağında kararın sonucu "İsrar-Kabul" olarak yazıldığı halde, kararın hüküm fıkrasında vergi ziyat cezalı gelir vergisi ve geçici vergi üzerinden kesilen vergi ziyat cezası yönünden davanın reddedildiği ve geçici verginin kaldırıldığı belirtildiğinden, kararın hüküm fıkrası ile görüşme tutanağında belirtilen kararın sonucu arasında çelişki bulun-*

si içinde yenileme dilekçesinin verilememiş olması nedeniyle davanın süre aşımı nedeniyle reddedilmesi durumunda Kurul dilekçe ret nedeninin yerinde olup olmadığı konusunda bir inceleme yaparak bu nedenle de bozma kararı verebilmektedir⁹¹.

İlk derece mahkemesince işin esasına girilerek (dava konusu işlemin iptali veya davanın reddine şeklinde) karar verilmesi ve bu kararın temyiz edilmesi üzerine Danıştay Dairesince kararın süre aşımı, ehliyet gibi usulden nedenlerle davanın reddi gerektiği gerekçesiyle bozulması gerektiğine hükmedilmesi ve ilk derece mahkemesince ilk kararında ısrar edilmesi halinde Danıştay Dava Daireleri Kurullarınca davanın süresi içinde veya ehliyetli kişiler tarafından açılıp açılmadığı değerlendirilmekte, davanın süresi içinde veya ehliyetli kişilerce açıldığına hükmedilmesi halinde bu durum belirtilerek işin esasına girilmeden işin esas (iptal veya davanın reddi kararı) hakkında temyiz incelemesi yapılarak karar verilmesi için dava dosyası ilgili Dairesine gönderilmektedir⁹².

duğundan, ... mahkeme kararının bozulması gerektiği hakkında DVDDK, 22.11.2017, E. 2017/369, K. 2017/562 sayılı kararı.

⁹¹ *... bizzat davacı şirket adına tesis edilen işleme karşı açılacak davada vekalet vermeye yetkili olmadığını anlaşıldığı, ... davanın 2577 sayılı Kanununun 15'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (d) bendi uyarınca reddedildiği, süresinde yenilenmediği gerekçesiyle de davanın süre aşımı yönünden reddine karar verildiği, dilekçe ret kararına dayanak alınan hususların 2577 sayılı Kanununun 3'üncü maddesinde sayılanlardan hiçbirine uymayan eksiklik ve ara kararıyla sonradan giderilebilecek nitelikte olduğu, yenileme dilekçesine eklenen belgelerden de bu eksikliğin giderildiği ve, uyumsuzluğun esasını incelemek suretiyle bir karar verilmesi gerekirken şartları oluşmadığı halde verilen dilekçe ret kararı üzerine davanın süresinde yenilenmediği gerekçesiyle verilen ısrar kararında isabet görülmediği hakkında DVDDK, 05.12.2018, E. 2018/961, K. 2018/979 sayılı kararı.*

⁹² YILMAZOĞLU, s. 921; *"..İsrar hükmü içermeyen sözü edilen hükmün hukuka uygunluğu konusundaki yargısal denetimin, ilk derece yargı yerince verilen kararları temyizden incelemekle görevli vergi dava dairesince yapılması gerektiğinden bahisle temyiz isteminin ısrar hükmü yönünden reddine, kararın, işlemin iptali yolunda verilen hükmün fıkrası temyizden incelenmek üzere dosyanın, Danıştay Dairesine gönderilmesi" hakkında DVDDK, 05.12.2018, E. 2018/890, K. 2018/982 sayılı kararı; "... davalı idarenin savunma dilekçesinden, araç üzerindeki haczin kaldırıldığını anlaşıldığı gerekçesiyle konusu kalmayan davanın esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına kararının Danıştay Dairesince süre aşımı bulunduğu gerekçesiyle bozulması ve ilk derece mahkemesinin kararında ısrar etmesi üzerine Vergi mahkemesi kararı, davanın süre aşımından reddi gerektiği gerekçesiyle bozulduğundan ve uyumsuzluğun esasına ilişkin temyiz incelemesi yapılmadığından, bu incelemenin Kurulumuzca değil, ilk derece yargı yerince verilen kararları temyizden incelemekle*

Nitekim, İdare Mahkemesince verilen dava konusu işlemin iptali kararı Danıştay 14. Dairesinin 07.10.2015, E. 2015/943, K. 2015/7251 sayılı kararıyla; davacı ile iptali istenilen idari işlem arasında meşru, kişisel ve güncel menfaat ilişkisinin olmadığı ve buna bağlı olarak da davacının işbu davayı açma ehliyetinin bulunmadığı sonucuna varıldığından, davanın ehliyet yönünden reddi gerektiği gerekçesiyle bozulması üzerine İlk derece mahkemesince "*Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 05.02.2015 günlü, E.2014/1614, K.2015/216 sayılı kararında da belirtildiği üzere, çevre, tarihi ve kültürel değerlerin korunması, imar uygulamaları gibi kamu yararını yakından ilgilendiren konularda dava açma hakkının daha geniş bir kapsamda ele alınması gerektiği ve bu gibi hallerde belde sakini olmanın dava açma ehliyeti için yeterli olduğu, öte yandan, yine beldede oturanların semt sakini sıfatıyla semtlerinde kamuya tahsisli alanlara (yeşil alan, park, spor alanı gibi) ilişkin imar planı değişiklikleri ve bu alanlara yapılan yapılarla ilgili dava açabilecekleri dikkate alındığında, ilçe sınırları içerisinde oturan davacının dava konusu işlemle menfaat bağı ve dolayısıyla dava açma ehliyeti bulunduğu*" ilave gerekçesi de eklenmek suretiyle, ilk kararında ısrar ettiği, Danıştay İdari Dava Dairelerince "*İdare Mahkemesince verilen kararın ısrar hükmü yönünden usul ve hukuka uygun bulunduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte olmadığı anlaşıldığından, temyiz isteminin reddine, Ankara 5. İdare Mahkemesi'nin 21/01/2016 günlü, E:2016/214, K:2016/151 sayılı ısrar kararının onanmasına, uyuşmazlığın esası hakkında karar verilmek üzere dosyanın Danıştay 14. Dairesine gönderilmesine*", karar verildiği görülmüştür⁹³.

görevli vergi dava dairesince yapılması gerektiği" hakkında DVDDK, 14.11.2018, E. 2018/732, K. 2018/933 sayılı kararı.

⁹³ DİDDK, 28.06.2018, E. 2016/1298, K. 2018/3752 sayılı kararı; Benzer yönde, DİDDK, 30.05.2018, E. 2016/1431, K. 2018/2777 sayılı kararı; İmar plan değişikliğine karşı açılan davada ilk derece mahkemesince işin esasına girilerek karar verilmesi üzerine Danıştay 6. Dairesinin 20.06.2012, E. 2009/15006, K. 2012/3662 sayılı kararıyla; nazım imar planının ise süre aşımı nedeniyle esasının incelenme olanağı bulunmadığı göz önüne alındığında, dava konusu işlemin iptali yolunda verilen İdare Mahkemesi kararında yasal isabet görülmediği gerekçesiyle anılan karar bozulmuş ise de; İdare Mahkemesi, bozma kararına uymayarak dava konusu işlemlerin iptali yolundaki kararında ısrar ettiği davada, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca "*..açılan davada süre aşımı bulunmadığından davalı idarelerin temyiz isteminin ısrar hükmü yönünden reddine, İstanbul 4. İdare Mahkemesi ısrar kararının onanmasına, Dairesince işin esasına yönelik temyiz incelemesi yapılmadığından, işin esası hakkında inceleme yapılarak ka-*

İlk derece mahkemesi tarafından ısrar edilen kararda, ilk kararına ilave gerekçe konularak ısrar edilebileceği gibi Danıştay İdari Dava Dairelerinin bu ısrar kararını bozması halinde Danıştay'ın ilgili Dairesinin bozma kararında belirttiği gerekçelere ilave gerekçeler getirebilecektir⁹⁴.

İsrar üzerine verilen kararlar ile idari yargı yerleri arasındaki içtihat birliğine katkı sağlandığı gibi tarafların dava konusu edilen uyuşmazlıklarla ilgili olarak hakkı beklentilerinin⁹⁵ de karşılanması sağlanmış olmaktadır.

C. İsrar Kararının Kanun Yolu İncelemesi Sırasında Yapılacak İşlemler

İsrar kararına karşı yapılan kanun yolu başvurularında, Danıştay'ca temyiz incelemesi sırasında yapılacak işlemler gibi 2577 sayılı Kanunun 50. maddesinde⁹⁶ düzenlenmiş bulunmaktadır. Zira, İdare ve Vergi Dava Daireleri Kurulları da aslında ısrar kararına yapılan kanun yolu başvurusu sırasında birer temyiz incelemesi yapmaktadır. 6545 sayılı Kanunun 23. maddesiyle 50. madde hükmü tamamen değiştirilmiştir. Buna göre; temyiz incelemesi sonucunda verilen karar, dosyayla birlikte kararı veren mercie gönderilir. Dosyanın geldiği tarihten itibaren 7 gün içinde bu karar taraflara tebliğe çıkarılır (m. 50/1). Uygulamada kararın tebligata çıkartılmasından sonra, ilk derece mahkemesinde gö-

rar verilmek üzere dosyanın Danıştay Altıncı Dairesine gönderilmesi” gerektiği ifade edilmiştir. DİDDK, 22.11.2018, E. 2017/2223, K. 2018/5149 sayılı kararı.

⁹⁴ İlk derece mahkemesince verilen davanın süre aşımı nedeniyle reddi kararının temyizi üzerine Danıştay 15. Dairesi'nin 12.11.2014, E.2013/11841, K.2014/8141 sayılı kararıyla; başvurunun reddi üzerinde açılan dava süresinde olduğundan aksi yöndeki mahkeme kararında hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle bozulmuş ise de; İdare Mahkemesi'nce, bozma kararına uyulmayarak, gerekçe eklenmek suretiyle ilk kararda ısrar edildiği, Danıştay İdari Dava Dairelerin Kurulunca ise, " *daovacının başvurusunun 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesi kapsamında yapılan bir başvuru olarak kabul edilmesi gerektiğinden, açılan dava süresinde olduğu ve aksi yöndeki mahkeme kararında hukuka uyarlık bulunmadığı ifade edilerek*" ilave gerekçe ile ısrar kararı bozulmuştur. DİDDK, 01.03.2018, E. 2015/3955, K. 2018/719 sayılı kararı.

⁹⁵ BOZ, Selman Sacit; *İdare Hukukunda Haklı Beklentinin Korunması*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2018,

⁹⁶ 2577 sayılı Kanunun 50. maddesinin değişiklik öncesi hali; "Temyiz incelemesi sonucunda verilen karar, dosyayla birlikte kararı veren mahkeme veya Danıştay dairesine gönderilir. Bu karar, dosyanın mahkeme veya Danıştay dairesine geldiği tarihten itibaren yedi gün içinde taraflara tebliğ edilir." şeklindedir.

rev yapan hakimlerin görmesi için karar tek tek hakimlere gösterilmekte ve hakimler kararı okuduklarını imza altına almaktadır.

Temyiz incelemesinde, Kurullarca ısrar kararı hakkında bozma kararı verilmişse, bozma kararını alan ilgili merci (ilgili istinaf dairesi, ilk derece idare veya vergi mahkemesi) dosyayı öncelikle inceler ve gerekiyorsa gerekli tahkik işlemlerini (bilirkişi incelemesi, keşif, ara kararı ile taraflardan bilgi ve belge istenilmesi v.s. gibi) tamamlayarak dosya hakkında yeni bir karar verir (m. 50/2).

Bozma kararları bölge idare mahkemesinin ilgili istinaf dairesinde veya ilk derece mahkemesinde yeniden esas numarası alınarak kaydedilir. Normal temyiz incelemelerinde mahkeme yeni davada bozma kararına uyarak karar verebileceği gibi, Danıştay’ın bozma kararına uymayarak önceki kararında da ısrar edebilir (m. 50/3). İsrar yetkisi bölge idare mahkemesine (ve ilgili istinaf dairesine) veya 20 Temmuz 2016 tarihinden önce verilen kararlarda ilk derece mahkemelerine verilmiştir. 20 Temmuz 2016 sonrasında verilen kararlar bakımından ilk derece mercii artık sadece dosyayı hazırlayan ve geçici karar veren makam haline gelmiştir. Bu düzenleme sonrasında temyiz olunan işlerde ısrar edilse dahi Danıştay Dairesi (veya Danıştay Dava Daireleri Kurulu) temyiz olunmayan kararlarda ise ilgili istinaf dairesi son karar mercii olmuştur.

Öte yandan ilk derece mahkemesince verilen ilk incelemeye ilişkin (süre aşımı nedeniyle davanın reddi, ehliyet ret, incelenmeksizin ret gibi) kararların istinaf başvurusu üzerine istinaf makamınca onanması üzerine, bu kararlara karşı temyiz yoluna başvurulması halinde, Danıştay’ca bu kararın bozulması durumunda dava dosyasının hangi makama gönderileceği hususunda kanunda açıklık bulunmamaktadır. Dosya bölge idare mahkemesine mi gidecektir ve bölge idare mahkemesi ısrar yoluna mı gidecektir. Yoksa ilk derece mahkemesi artık işin esasına girerek dosya hakkında bir karar mı verecektir. Bu konuda kanunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır.

İstinaf Dairesince bozma kararına uyularak karar verilmesi halinde ise bu kararın temyiz incelemesi bozma kararına uygun verilip verilmeyeceğiyle sınırlı olarak yapılacaktır (m. 50/4). Artık yeni bozma se-

bepleri bulunarak bu dosyada bozma kararı verilemez (usul yönünden verilen bozma kararları dışında).

D. Israr Kararının Bozulması Halinde Bu Karara Uyuma Zorunluluğu

Bölge idare mahkemesince (ilgili istinaf dairesince) ısrar kararı verilmesi ve bu kararın temyiz edilmesi halinde, ısrar dosyası Danıştay Dava Daireleri Kurulunca incelenip karara bağlanacaktır. İdari dava dosyaları Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunda, vergi dava dosyaları ise Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunda incelenerek karara bağlanacaktır. Danıştay Dava Daireleri Kurulunun ısrar üzerine verdiği kararlar kesin ve bağlayıcı niteliktedir ve ilk derece merci ve temyiz mahkemesinin bu karara uyması zorunludur⁹⁷ (m. 50/5). Israr üzerine verilen kararlarla birlikte artık idari dava kesin olarak karara bağlanmış ve çözüme kavuşmuş olacaktır⁹⁸. Bu kararlara karşı başka bir başvuru yolu, idari yargı mevzuatında yer almamaktadır. Öte yandan bu kararlarla temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini düşünen kişilerin bu kararlara karşı AYM'ne bireysel başvuru hakkı ve AİHM'ne başvuru hakkı olduğu gözden kaçırılmaması gereken bir husustur.

Israra ilişkin olarak uygulamada çeşitli tartışmalar bulunmaktadır⁹⁹. Nitekim, Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, ısrar kararının bozulması üzerine ilk derece veya istinaf dairesince verilen yeni kararların temyiz incelemesinin yine Kurullarınca yapılacağını kabul etmekle birlikte ilk derece mahkemesinde bulunan ve ısrara konu kararda hüküm kurulmayan hususlardaki temyiz incelemesinin ise ilk derece mahkemesi kararının temyiz incelemesine bakan Dairece bakılacağını ifade etmektedir¹⁰⁰.

⁹⁷ YILDIRIM, Türk İdari Rejimi, s. 351; YAYLA Yıldızhan, *İdare Hukuku*, İstanbul 2009, s. 472; CANDAN, s. 1047; YILMAZOĞLU, s. 930.

⁹⁸ KAPLAN, İdari Yargılama, s. 510.

⁹⁹ YAYLA, s. 472; CANDAN, s. 1047-1048.

¹⁰⁰ YAYLA, s. 472; CANDAN, s. 1045-1046; *Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun bozma kararı üzerine vergi mahkemelerince verilen kararlar, bozma esaslarına uygunluk yönünden temyizden incelenebileceği ve temyiz edilen kararın Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun bozma kararındaki esaslara uygun olduğu anlaşıldığından, temyiz isteminin reddi hakkında* DVDDK, 14.11.2018, E. 2018/1006, K. 2018/944 sayılı kararı; DVDDK, 21.6.2018, E. 2018/497, K. 2018/405 sayılı kararı; DVDDK, 26.12.2018, E. 2018/1109, K.

Bu konuda Kurul önüne gelen bir uyuşmazlıkta; 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 31'inci maddesi uyarınca sakatlık indiriminden faydalanmak için yaptığı başvurunun, Merkez Sağlık Kurulunca çalışma gücü kaybının %32 olarak tespit edildiğinden bahisle reddine ilişkin işleme karşı açılan davada, Ankara 6. Vergi Mahkemesinin önceki kararında ısrar etmesi üzerine, *vergi mahkemesince, hakem hastanelerden birinde davacının muayenesinin sağlanarak çalışma gücü kayıp oranının başvuru tarihinde yürürlükte olan ilgili Yönetmelik hükümlerine göre belirlenmesi ve tespit edilen bu orana göre sakatlık indiriminden faydalanıp faydalanılamayacağına karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle bozan Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu kararının gereğinin yerine getirildiği ve Mahkemelerince hakem hastane konumundaki ... Hastanesinde muayenesi sağlanan ve düzenlenen rapora göre çalışma gücü kayıp oranı %32 olarak belirlenen davacının, sakatlık indiriminden yararlanamayacağı sonucuna varıldığı gerekçesiyle davayı reddedilmesi ve davacı tarafından anılan kararın temyiz edilmesi üzerine; Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunca; "2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49'uncu maddesinin 4'üncü fıkrasında, davanın incelendiği ilk derece yargı yeri kararının temyiz incelemesi sonunda bozulmasından sonra bozmaya uyulmayarak ilk kararda ısrar edilmesi halinde, bu karara karşı yapılan temyiz isteminin İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulları tarafından inceleneceği ve Kurulların kararlarına uyulmasının zorunlu olduğu öngörülmekle; yargılamanın bu aşamasında, ne bozulmakla kaldırılan ilk karar ve ne de ısrar edilmekle hükmüne uyulmayan bozma kararına göre temyiz incelemesi yapılamayacağı için ısrar kararı, Vergi Dava Daireleri Kurulu kararıyla bozulan vergi mahkemesi tarafından yeniden verilen karara karşı yapılan temyiz başvurusunun, uyulması yasadan dolayı zorunlu olan Kurulun bozma kararına uygunlukla sınırlı olarak incelenebileceğine ve bu incelemenin, uyulması zorunlu*

2018/1065 sayılı kararı; ...Kararın, faize ilişkin hüküm fıkrasına yöneltilen temyiz iddiasının, evvelce bu konuda yapılmış bir temyiz incelemesi ve verilmiş bir ısrar hükmü bulunmadığından Kurulumuzca değil, ilk derece yargı yerlerince verilen kararları temyizen incelemekle görevli vergi dava dairesince incelenmesi gerektiğinden, temyiz isteminin, bozma kararına uygunluk yönünden reddine, kararın, faize ilişkin hüküm fıkrasının hukuka uygunluğu konusunda yapılması gereken temyiz incelemesinin sonuçlandırılması için dosyanın, Danıştay Yedinci Dairesine gönderilmesine, hakkında DVDDK, 26.12.2018, E. 2018/1130, K. 2018/1061 sayılı kararı.

bozma kararını veren Kurul tarafından yapılabileceği gerekçesiyle, ... temyiz isteminin reddine" karar vermiştir¹⁰¹.

Israr üzerine ilgili Kurul tarafından verilen bozma kararına mahkemesi tarafından uyulması halinde bu karar artık ilgili Dairesince bozulamaz, kaldırılamaz¹⁰². Israr kararı üzerine ilk derece mahkemesince veya istinaf dairesince bozma kararına uyma zorunludur. Bozmaya uyma kararı nihai ve temyiz yoluna başvurulabilecek kararlardan olduğu için bu kararın temyiz incelemesinin Kurul tarafından mı yoksa ilgili Daire tarafından mı yapılacağı konusu tartışmalıdır¹⁰³. Bu konuda ilgili Dairenin görevli olduğu yönündeki görüş bulunmakla birlikte¹⁰⁴ Vergi Dava Daireleri Kurulu yukarıda da ifade edildiği üzere aksi yönde düşünmektedir. İdari Dava Daireleri Kurulunca bozulan kararlar üzerine ilk derece mahkemesince verilen kararın temyiz incelemesi ise İdari Dava Daireleri Kurulu yerine doğrudan ilgili Danıştay dava dairesine yapılmaktadır¹⁰⁵. İlgili Kurullar tarafından bozulan ve ilk derece mahkemesince bozma kararına uyularak verilen yeni kararın temyizi üzerine, bu karar üzerindeki inceleme sadece kararın bozma kararına uygun olup olmadığı ile sınırlı kalacaktır¹⁰⁶.

¹⁰¹ DVDDK, 03.05.2018, E. 2018/235, K. 2018/321 sayılı kararı. Vergi Dava Daireleri Kurulunun bu yöndeki kararlarında iyi üye tarafından azlık oyu yazılmakta olup anılan azlık oyu, " Vergi Mahkemesinin ısrar kararının Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunca bozulması üzerine, bozma üzerine verilen vergi mahkemesi kararının temyizi halinde, temyiz incelemesinin Vergi Dava Daireleri Kurulu değil ilk bozma kararını veren dava dairesince yapılacağı ve bu nedenle, ısrar niteliğinde bulunmayan kararın temyizen incelemek üzere dosyanın ilgili dava dairesine gönderilmesi gerektiği..." şeklindedir. DVDDK, 11.04.2018, E. 2018/170, K. 2018/236 sayılı kararı. CANDAN tarafından da azlık oyundakine benzer görüş savunulmaktadır. Yazara göre, Dava Daireleri Kurullarının sadece ısrar kararlarına bakabileceği, oysa temyiz edilen kararın bozmaya uyma kararı olduğu aynı zamanda Kurulun ilk derece mahkemesi ile Danıştay dairesi arsında hakem sıfatı taşıdığı için ısrar üzerine bozma kararına uyma yönünde verilen kararların temyiz incelemesini ilgili Kurullarca yapılamayacağı ifade edilmektedir. CANDAN, s. 1047-1048; Azlık oyundaki bu görüşün yerinde olduğu hakkında YILMAZOĞLU, s. 935.

¹⁰² YILMAZOĞLU, s. 930.

¹⁰³ YILMAZOĞLU, s. 930.

¹⁰⁴ YILMAZOĞLU, s. 930; CANDAN, s. 1046.

¹⁰⁵ YILMAZOĞLU, s. 930-931.

¹⁰⁶ YILMAZOĞLU, s. 935.

Israr kararı üzerine ilgili Kurullarca verilen kararlar kesin nitelikte kararlar olduğu Kanun Koyucu tarafından açıkça ifade edilmiştir. Dolayısıyla bu kararlar hem ilgili Danıştay Dairesini hem de ısrar kararı veren ilk derece mahkemesi veya bölge idare mahkemesi istinaf dairesini de bağlamaktadır. Kesin nitelikteki bu kararlara ilgili mahkemeler uymak zorunda olduğu için bu kararlara uyularak verilecek olan kararların yargısal denetiminde sadece bozma kararı gereğinin yerine getirilip getirilmediğinin denetimi yapılacaktır. Bu denetimin ise ilgili Kurul yerine Danıştay'ın Dairesi tarafından yapılması gerekmektedir. Zira ısrar üzerine verilen bozma kararına uyulması üzerine verilen yeni bir ısrar kararı bulunmamaktadır. Israr üzerine verilen bozma kararı gereğinin yerine getirilip getirilmediğinin denetimi ilgili Dairesince yapılabilecektir.

SONUÇ

İdari yargıda son yıllarda başta Danıştay'daki daire ve üye sayısı ile birlikte Danıştay'da yer alan Kurullarda da çeşitli değişiklikler yapılmıştır. İdari yargı yerlerine ilişkin bu değişiklikler yanı sıra idari yargılama usulüne ilişkin de bir çok değişiklik yapılmıştır. İvedi yargılama usulü gibi yeni bir yargılama usulü getirilirken "istinaf kanun yolu" şeklinde yeni bir kanun yolu da getirilmiştir. İstinaf kanun yolunun getirilmesiyle birlikte yargılama usulündeki değişikliklerle paralel olarak Danıştay'a temyiz yoluna başvurulabilen idari dava türü sayısı oldukça azalırken, Danıştay ilgili kurullarına ısrar edilebilecek dava türü ve sayısı da azalmıştır.

Çalışmamızda son değişikliklerden sonra ısrar müessesesi bütün yönleriyle ele alınarak hangi mahkemelerce hangi aşamada verilen hangi kararlara karşı ısrar müessesesine başvurulabileceği, ısrar edilmesi durumunda bu ısrar istemlerine bakacak olan Kurullarca ne şekilde kararlar verilebileceği ve son değişikliklerin iş yükü üzerindeki etkileri de ele alınmıştır.

Özellikle ısrar üzerine ilgili Kurullarca verilen güncel kararlar esas alınmak suretiyle çalışma oluşturulmuş olup uygulamadaki son durumda ısrar müessesesinin uygulanmasının tam olarak anlaşılması amaç

edilmiştir. Çok sayıda ısrar üzerine verilen karar incelenerek makale çalışması içerisinde yer verilmiştir.

Öncelikle İdari ve vergi dava daireleri kurullarının görevleri 2575 sayılı Kanunun 38. maddesinde ifade edilmiştir. Buna göre, ilgili kurullar idare ve vergi mahkemelerince verilen ısrar kararlarını ve İdari veya Vergi Dava Dairelerinde ilk derece mahkemesi olarak verilen kararları temyizen incelemektedir. Yasa metninde açıkça ilk derece mahkemesi kararları denilmesine rağmen istinaf başvuru yolunun getirilmiş olmasıyla birlikte artık İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulları idare mahkemelerince verilen ısrar kararları yanında Bölge İdare Mahkemeleri İdari veya Vergi Dava Dairelerinin temyiz yolu açık olan kararlarında vermiş oldukları ısrar kararını da temyizen inceleyecektir. Yasa metninde değişiklik yapılarak Bölge İdare Mahkemelerinin idari veya vergi dava daireleri ibaresi de madde metnine eklenmelidir.

İlgili Kurullar tarafından verilen kararların kesin olmasına ve bu kararlara karşı artık başvuru yolu bulunmamasına rağmen Vergi Dava Daireleri Kurullarınca bu kararlara karşı yapılan temyiz başvurularının kendi kurullarınca çözümlenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Oysa ki bu kararlar kesin nitelikte kararlar olup bu kararların temyiz isteminin reddi daha yerinde olacaktır. Nitekim, ısrar kararı üzerine ilgili Kurullarca verilen kararlar kesin nitelikte kararlar olduğu Kanun Koyucu tarafından açıkça ifade edilmiştir. Dolayısıyla bu kararlar hem ilgili Danıştay Dairesini hem de ısrar kararı veren ilk derece mahkemesi veya bölge idare mahkemesi istinaf dairesini de bağlamaktadır. Kesin nitelikteki bu kararlara ilgili mahkemeler uymak zorunda olduğu için bu kararlara uyularak verilecek olan kararların yargısal denetiminde sadece bozma kararı gereğinin yerine getirilip getirilmediğinin denetimi yapılacaktır. Bu denetimin ise ilgili Kurul yerine Danıştay'ın Dairesi tarafından yapılması gerekmektedir. Zira ısrar üzerine verilen bozma kararına uyulması üzerine verilen yeni bir ısrar kararı bulunmamaktadır. İsrar üzerine verilen bozma kararı gereğinin yerine getirilip getirilmediğinin denetimi ilgili Dairesince yapılabilecektir.

İlk derece mahkemesince verilen kısmen iptal, kısmen davanın reddi gibi kararlarda taraflardan birisi tarafından bu kararın aleyhine olan kısmına ilişkin olarak temyiz yoluna başvurulmaması halinde kara-

rın o kısmı kesinleşecektir. Daha temyiz yoluna başvuru için Danıştay ilgili Dairesince bozma kararı verilmesi halinde artık ilk derece mahkemesi kararının temyiz yoluna başvurulmayan kısmı yönünden karar kesinleşmiş olacaktır. Kararın bu kısmı kesinleştiği için ilk derece mahkemesince kararının bu kısmına yönelik olarak ısrar kararı verilemeyecektir.

Öte yandan, ısrar kararı verilirken bu kararda önceki kararın aynı-sını yazılması zorunda olmayıp yeni kararda önceki karardan farklı gerekçelere yer verilebilir. Bu kararda özellikle Danıştay ilgili Dairesinin bozma gerekçelerinde yer alan hususları çürütecek nitelikte ilave gerekçelere yer verilmelidir. Zira kendi kararının doğru olduğunu ileri süren ilk derece mahkemesi veya istinaf dairesi bu kararının neden doğru olduğunu net olarak ortaya koyabilmelidir. Aynı şekilde kararını bozan Danıştay Dairesi kararının gerekçesinin hangi yönüne neden katılmadığını ifade edebilmelidir. Ancak burada göz önünde bulundurulması gereken husus temyiz edilen ilk karar ile ısrar edilen kararların birbirinden farklı nitelikte olmamasıdır. İlk derece mahkemesi veya istinaf dairesi ilk verdiği ve temyiz olunup bozulan karardan farklı nitelikte bir karar vermesi halinde bu karar artık yeni bir karar olup ısrar kararı niteliği taşımayacaktır.

İstinaf başvuru yolunun getirilmesine bağlı olarak gerek bölge idare mahkemelerinin kendi içindeki daireleri arasında gerekse farklı bölge idare mahkemelerinin aynı işe bakan daireleri arasında birbirinden farklı kararlar verildiği görülmektedir. Bu farklılıkların giderilmesi ve içtihadın birleştirilmesi amacıyla Danıştay'ın içtihadı birleştirme kuruluna gidilmesi yolu getirilmiştir. Ancak uygulamada bu kurulun çalışması ve toplanması oldukça zor gerçekleşmekte olup içtihadın birleştirilmesi için karar alınması sürecini oldukça uzatmaktadır. Bu nedenle bölge idare mahkemeleri arasında gerçekleşen içtihat farklılıklarını birleştirme konusunda İdare veya Vergi Dava Daireleri Kuruluna müracaat imkanı getirilerek içtihat birliği bu Kurullar aracılığıyla yerine getirilebilecektir.

Temyiz yoluna başvuru ve 2577 sayılı Kanununun 46. maddesinde sayılan davalar yönünden üç dereceli yargılama usulü getirilmesi yerine bu davaların istinaf başvurusuna tabi tutulmadan doğrudan Danıştay'a temyize başvurma imkanı getirilebilirdi. Bu sayede hem ilk de-

rece yargı yerleri olan idare ve vergi mahkemelerinin önemi korunmuş, hem de zaten Danıştay'ın temyiz incelemesine tabi olan işlerin istinaf önünde de bekletilerek yargılamanın uzamasının önüne geçilmiş olabirdi. Üç dereceli yargılama yolu bu uyuşmazlıkların kesinleşme sürecini uzatabilecektir. O nedenle Danıştay ilgili Dairelerince bölge idare mahkemelerinden gelen dosyaların temyiz incelemesine öncelik verilmesi bu davaların görüm ve çözüm sürecini uzatmama adına adil yargılanma hakkının gereğidir. Bu şekilde istinaf yargılama sisteminin üç dereceli yargılamasından vazgeçilmiş olursa da ilk derece mahkemelerinin kendi kararlarında ısrar edebilme yoluna yeniden kavuşmalarının önü açılmış olacaktır.

İdari yargılama usulü kanununda yapılacak olan değişikliklerle birlikte kanun yolları konusu yeniden düzenlenerek kanun yollarına ilişkin düzenlemeler daha ayrıntılı bir hale getirilebilir. Aynı düzenleme kapsamında ısrar konusu da bütün yönleriyle yeniden ele alınarak her iki Kurul arasındaki içtihat farklılıkları da önlenebilecektir.

KAYNAKLAR

- AKYILDIZ, Ali; "İstinafa İlkesel Bakmak" *TC Danıştay Başkanlığı*, 147. *Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu*, 12 Mayıs 2015, Ankara, s.11-32.
- AKYILMAZ, Bahtiyar / SEZGİNER, Murat / KAYA, Cemil; *Türk İdari Yargılama Hukuku*, Savaş Yayınevi, Ankara 2018.
- ARMAĞAN Tuncay; *İdarenin Sorumluluğu ve Tam Yargı Davaları*, Ankara 1997;
- ARSLAN, Ramazan/ YILMAZ, Ejder/ AYVAZ, Sema Taşpınar; *Medeni Usul Hukuku*, 1. Baskı, Yetkin Hukuk Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2016
- ATAY, Ethem E. / ODABAŞI Hasan / GÖKCAN Hasan Tahsin; *Teori ve Yargı Kararları Işığında İdarenin Sorumluluğu ve Tazminat Davaları*, 2. Baskı Ankara 2010
- AVCI Mustafa; *İdari Yargıda İstinaf Kanun Yolu*, Yetkin Yayınları, Ankara 2017.
- AVCI, Mustafa; "6545 ve 6552 sayılı Kanunlar ile İdari Yargıya İlişkin Kanunlarda Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme", *Legal Hukuk Dergisi*, C.13, S.152, s.35-106.
- AVCI, Mustafa; "İdari Yargıda İstinaf", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı:96, s.179-204.
- BİLGİN, Hüseyin/ Eraslan, Yunus; 6552 sayılı Kanunla 2577 sayılı Kanunda Yapılan Değişiklikler, *KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2, s.121-148.
- BİLGİN, Hüseyin; " Beşinci Yargı Paketiyle İdari Yargıdaki Son Değişiklikler Hakkında Bir İnceleme", *KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2, s.149-186.
- BİLGİN, Hüseyin; "İdari Yargılama Hukukunda Davanın Açılmamış Sayılmasına" *Adalet Dergisi*, Sayı:35, s.86-106.
- BİLGİN, Hüseyin; *99 Soruda İdari Yargıda İstinaf Başvuru Rehberi*, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.
- BİLGİN, Hüseyin; *İdari Davalar ve Çözüm Yolları*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2018.

- BİLGİN, Hüseyin; Üçüncü Yargı Paketinde İdari Yargıda Yargılamanın Hızlandırılmasına İlişkin Getirilen Yenilikler, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı:103, s.307-350.
- BOZ, Selman Sacit; *İdare Hukukunda Haklı Beklentinin Korunması*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2018,
- CANDAN, Turgut; *Açıklamalı İdari Yargılama Usulü Kanunu*, Güncelleştirilmiş 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.
- ÇAĞLAYAN Ramazan; "İdari Eylemden Doğan Tam Yargı Davalarında Dava Açma Süreleri", *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.IX, S.3-4, s.17-33;
- ÇAĞLAYAN Ramazan; *İdari Yargılama Hukuku*, Güncelleştirilmiş 10.Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2018.
- ÇAĞLAYAN Ramazan; *İdari Yargı Kararlarına Karşı Başvuru Yolları (Fransa -Türkiye Mukayeseli Bir Deneme)*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017, s. 415, dp.449.
- ÇAĞLAYAN Ramazan; *İdari Yargıda Kanun Yolları (Kararlara Karşı Başvuru Yolları)*, 2. Baskı, Ankara 2002.
- ÇALIŞKAN, Ahmet Ziya; *İdari Yargıda Tarafların Değişmesi*, Adalet Yayınevi, Ankara 2012, s.7
- ÇINARLI Serkan; *İdari Yargılamada İstinaf ve Bölge İdare Mahkemele-ri*, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2018.
- DEMİRKOL, Selami; "İdari Yargılama Usulü Yenilenirken İstinaf Kanun Yolu Öngörüsü – Danıştay'ın İçtihat Mahkemesi Rolünün Güçlendirilmesi " *TC Danıştay Başkanlığı, 148. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu*, 10 Mayıs 2016, Ankara, s.115-140;
- ERASLAN, Yunus / BOZ, Selman Sacit; " İdari Yargılama Usulünde İncelenmeksizin Ret Kararları", *Türk İdare Dergisi*, Y. 91, S. 488, s. 203-243.
- GÖRGÜN, L.Şanal; *Medeni Usul Hukuku*, 4 Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.

- GÖZLER Kemal, / KAPLAN Gürsel; *İdare Hukuku Dersleri*, Güncelleştirilmiş ve Düzeltilmiş 19. Baskı, Ekin Basın Yayın Dağıtım, Bursa 2017.
- GÖZÜBÜYÜK A. Şeref; Yönetmelik Yargı, Güncelleştirilmiş 34. Bası, Ankara, 2015.
- GÜLAN, Aydın; "Ülkemizdeki Kanuni Düzenlemeleri Sonrasında İstinaf Kanunuyolu Hakkında Yeniden ve Farklı Düşünmek", *TC Danıştay Başkanlığı, 148. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu*, 10 Mayıs 2016, Ankara, s.19-28
- HASBUTCU, Sebahattin Taha; *İdari Yargıda İstinaf Kanun Yolu*, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.
- HONDU, Selçuk; İdari Yargılama Usulünde Israr, *Danıştay Dergisi*, Sayı:60-61, s.48-53.
- KAPLAN, Gürsel; "İdari Yargılama Hukukunda Usulü Kazanılmış Hak", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı: 76, s. 231-287 (2008).
- KAPLAN, Gürsel; *İdari Yargılama Hukuku*, Güncelleştirilmiş İkinci Baskı, Bursa 2017.
- KOÇ, Halil; "İdari Yargıda İstinaf Sistemine Geçiş", *TC Danıştay Başkanlığı, 147. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu*, 12 Mayıs 2015, Ankara, s.55-62.
- KURU, Baki; *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*, Yetkin Yayınevi, Ankara 2018.
- ODYAKMAZ, Zehra; *Türk İdari Yargılama Usulünde Kararlara Karşı Başvuru Yolları*, Alfa Basın Yayın Dağıtım, İstanbul 1993.
- ONAR Sıddık Sami; *İdare Hukukunun Umumî Esasları*, III. Cilt, 3. Baskı, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1966.
- ÖZDEMİR, Halit Eyüp; "İdari Yargıda 'Israr' (Direnme) Kararının Şekil ve İçerik Bakımından Niteliği", *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, C.8, S.95-96, s.27-36.
- ÖZTÜRK, İlhami; "İdari Yargıda Temyiz İncelemesinin Usulü Kazanılmış Haklar Bakımından Sınırlandırılması" *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:XII, Yıl:2008, s.1031.

- PEKCANITEZ, Hakan/ ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet; *Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler*, 9. Baskı, Yetkin yayınları, Ankara 2015.
- SANCAKTAR Oğuz / US Eser / TURHAN Mine Kasapoğlu / ÖNÜT Lale Burcu / SEYHAN Serkan; *İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı*, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, s.743-775.
- SANCAKTAR, Oğuz; "İdari Yargı İstinaf Sistemindeki Olası Sorunlar ve Çözüm Önerileri" *TC Danıştay Başkanlığı, 148. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu*, 10 Mayıs 2016, Ankara, s.29-114;
- SEZGİNER, Murat; "İdari Yargıda İstinaf İncelemesinin Esasları ile İstinaf Uygulamasında İçtihat Ayrılıkları Sorunu ve Çözüm Yolları", *TC Danıştay Başkanlığı, 150. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu*, 10-11 Mayıs 2018, Ankara, s.111-134;
- TOKLU, Esat; "Türk İdari Yargısının İstinaf Deneyimi, Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri", *TC Danıştay Başkanlığı, 150. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu*, 10-11 Mayıs 2018, Ankara, s.135-145;
- TOPUZ, İbrahim/ ÖZKAYA, Kadir; *Açıklamalı - İçtihatlı İdari Yargılama Usul Kanunu*, Ankara 2002, s.933
- ÜSTÜN, Ümit Süleyman; *Nasıl Bir Vergi Denetimi ve Vergi Yargısı*, Beta Yayınları, İstanbul 2013.
- YAYLA Yıldızhan, *İdare Hukuku*, İstanbul 2009.
- YENİCE, Kazım/ ESİN, Yüksel; *Açıklamalı Notlu İdari Yargılama Usulü*, Ankara 1983.
- YILDIRIM Ramazan; *Türk İdari Rejimi Dersleri*, C.2, Konya 2014.
- YILDIRIM, Ramazan / ÇINARLI Serkan; *Türk İdari Yargılama Hukuku Dersleri*, Astana Yayınları, Ankara 2018.
- YILDIRIM, Ramazan; "Türkiye'de İstinaf Uygulamasının İdari Yargıya Etkileri", *TC Danıştay Başkanlığı, 147. Yıl Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu*, 12 Mayıs 2015, Ankara, s.33-54.

YILDIRIM, Ramazan; *Açıklamalı ve Kaynakçalı İdare Hukuku Kavramları Sözlüğü*, Mimoza Yayınları, Konya 2006.

YILDIRIM, Ramazan; *Türk İdari Rejimi Dersleri (İdari Yargılama Hukuku)* Cilt 3, Mimoza Yayınları, Konya 2015.

YILMAZ, Ejder; *Hukuk Sözlüğü*, Genişletilmiş 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2002.

www.uyap.gov.tr (Bu çalışmadaki tüm kararlar bu siteden temin edilmiştir).